

บทที่ 4

การปรับใช้คำสอนศาสนาอิสลามเพื่อป้องกันปัญหายาเสพติด

การศึกษาการปรับใช้คำสอนศาสนาอิสลามเพื่อป้องกันปัญหายาเสพติด ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาการปรับใช้และผลการปรับใช้ของครูผู้สอนศาสนาอิสลาม โดยการสังเกตและสัมภาษณ์ครูผู้สอนศาสนาอิสลามจำนวน 27 คน และนักเรียน จำนวน 25 คน จาก 5 โรงเรียน ซึ่งในการศึกษาจากครูสอนศาสนาอิสลามมีประเด็นในการศึกษา ดังนี้

1. ความคิดเห็นของครูสอนศาสนาอิสลามที่เกี่ยวกับปัญหายาเสพติด
2. การจัดการเรียนการสอนศาสนาอิสลามและการจัดกิจกรรม
3. ผลการดำเนินการของครูผู้สอนศาสนาอิสลาม
4. ความคิดเห็นของครูผู้สอนศาสนาอิสลามต่อเรื่องอื่นที่เกี่ยวข้องกับการป้องกัน

ปัญหายาเสพติดในโรงเรียน

ศึกษาจากนักเรียนโดยมีประเด็นในการศึกษา ดังนี้

1. ผลการเรียนคำสอนศาสนาอิสลามเกี่ยวกับยาเสพติด
2. ผลการจัดกิจกรรมตามหลักสูตร
3. ผลการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร
4. ความคิดเห็นของนักเรียนในเรื่องที่เกี่ยวข้อง

ความคิดเห็นของครูผู้สอนศาสนาอิสลามที่เกี่ยวข้องกับปัญหายาเสพติด

การศึกษาความคิดเห็นครูผู้สอนศาสนาอิสลามดังกล่าว ผู้ศึกษาพบในประเด็นต่อไปนี้

1. ความสนใจต่อข่าวสารเกี่ยวกับปัญหายาเสพติดของครูผู้สอนศาสนาอิสลาม

จากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนศาสนา พบว่า ด้านความสนใจ ครูผู้สอนศาสนาอิสลามที่สัมภาษณ์ทุกคน มีความสนใจข่าวสารปัญหายาเสพติดที่เกิดขึ้นในประเทศมากโดยครูให้เหตุผลประกอบว่า 1) ข่าวสารปัญหายาเสพติดในรอบหลายปีที่ผ่านมาถึงปัจจุบัน เป็นข่าวที่ปัญหาที่มีความรุนแรงและแพร่หลายมากขึ้น โดยเฉพาะข่าวที่รัฐบาลประกาศสงครามขั้นแตกหักกับยาเสพติดและแก้ปัญหายาอย่างเฉียบขาด มีการกวาดล้างยาเสพติดทั่วทุกพื้นที่ในประเทศ ข่าวการวิสามัญฆาตกรรมผู้ค้ายาเสพติดและการนำตัดคอนรายวัน ทางราชการกำหนดให้ผู้เสพยาเสพติดและผู้

เกี่ยวข้องกับยาเสพติดทุกคนทุกหมู่บ้านไปรายงานตัวต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ ณ ที่ว่าการอำเภอทุกแห่ง

2) ยาเสพติดแพร่ระบาดเข้าสู่กลุ่มวัยรุ่นที่เป็นนักเรียนนักศึกษา ในฐานะเป็นครูผู้สอนที่ทำหน้าที่สอนนักเรียนจึงต้องมีความสนใจข่าวสารดังกล่าว พฤติกรรมที่แสดงถึงความสนใจของครูผู้สอน ศาสนาอิสลามคือการติดตามข่าวสารจากสื่อมวลชน โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ และการพูดคุยกับเพื่อนครูในโรงเรียนและการพูดคุยกับบุคคลในชุมชน

2. การให้ความสำคัญต่อปัญหาของยาเสพติดของครูผู้สอนศาสนาอิสลาม

จากการสังเกตและสัมภาษณ์พบว่า ครูสอนศาสนาอิสลามทุกคนมีความเห็นว่าเป็นปัญหาของยาเสพติดเป็นปัญหาสำคัญมาก ครูผู้สอนให้เหตุผลว่า 1) ยาเสพติดเป็นสิ่งที่อันตรายต่อผู้เสพด้านร่างกาย สมอง จิตใจ สร้างปัญหาและความเดือดร้อนต่อครอบครัว ชุมชน บ่อนทำลายเศรษฐกิจและความมั่นคงของชาติโดยรวม 2) ยาเสพติดทำให้ผู้ที่ติดยาเสพติดอย่างรุนแรงมีสภาพเหมือนสัตว์ คือ ไม่รู้จักบุญคุณพ่อแม่ ไม่รู้จักบาปบุญ คุณโทษและสามารถทำร้ายผู้อื่นได้ง่าย 3) ยาเสพติดเป็นสิ่งที่แพร่ระบาดอย่างรวดเร็ว 4) ยาเสพติดทำลายนักเรียนนักศึกษาที่เป็นเด็กและเยาวชนและผู้เสพทุกวัย

3. การเสพยาเสพติดกับการผิดหลักคำสอนศาสนาอิสลาม ในความเห็นของครูสอนศาสนาอิสลาม

จากการสัมภาษณ์พบว่าครูทุกคนเห็นว่าการเสพยาเสพติดประเภทร้ายแรงผิดหลักคำสอนศาสนาอิสลามอย่างชัดเจน ส่วนยาเสพติดที่ไม่ร้ายแรง เช่น บุหรี่ ครูผู้สอนศาสนาอิสลามมีความเห็นแตกต่างกัน ครูผู้สอนให้เหตุผลว่ายาเสพติดประเภทที่มีฤทธิ์ร้ายแรง เป็นสิ่งที่ศาสนาอิสลามห้ามเนื่องจากเป็นสิ่งก่อให้เกิดความมึนเมา เป็นอันตรายต่อร่างกาย สติปัญญา เป็นสาเหตุของการทำความชั่วต่างๆ รวมทั้งเป็นการใช้จ่ายที่ฟุ่มเฟือย เช่น สุรา ซึ่งมีบทบัญญัติห้ามอย่างชัดเจนมาตั้งแต่สมัยท่านศาสดามุฮัมมัด ยาเสพติดประเภทที่มีฤทธิ์ร้ายแรงต่างๆ ที่แพร่หลายในสมัยปัจจุบัน เช่น เฮโรอีน ยาบ้า กัญชา โคเคอีน แอลเอสดี เป็นต้น เป็นสิ่งที่ศาสนาอิสลามห้ามอย่างเด็ดขาด ส่วนยาเสพติดที่ไม่ร้ายแรง เช่น บุหรี่ ครูสอนศาสนาอิสลามมีความเห็นแตกต่างกันเป็นสองกลุ่ม

ความคิดเห็นของครูกลุ่มที่ 1 จำนวนครึ่งหนึ่งของครูที่สัมภาษณ์เห็นว่าบุหรี่เป็นสิ่งต้องห้าม (หะรอม) เพราะปัจจุบันทางการแพทย์ได้พิสูจน์อย่างชัดเจนแล้วว่าบุหรี่ปริมาณน้อยโดยตรงต่อผู้สูบ และสร้างความเดือดร้อนแก่ผู้ที่อยู่ใกล้เคียง อีกทั้งยังเป็นการเสียทรัพย์ที่เปล่าประโยชน์และฟุ่มเฟือย ซึ่งเป็นสิ่งที่ศาสนาห้าม จากการสัมภาษณ์ อับดุลเลาะห์ แววรรณจิตร. 18 มกราคม 2546. กล่าวระบุว่า “บุหรี่ปริมาณน้อยเป็นสิ่งต้องห้าม เพราะในทางการแพทย์ปัจจุบันพิสูจน์แล้วว่าบุหรี่ปริมาณน้อยที่มีอันตราย เพราะมีสารพิษมากมายหลายชนิดที่เป็นสาเหตุของโรคต่างๆ เช่น มะเร็งปอด ถุงลมโป่งพอง ทำให้ร่างกายอ่อนแอ เป็นต้น และก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญแก่ผู้อื่น อีกทั้งเป็น

การใช้จ่ายที่ห้ามเพียง ซึ่งสิ่งที่เป็นอันตรายเหล่านี้ศาสนาอิสลามห้าม” กลุ่มที่ 2 ครูผู้ให้สัมภาษณ์ให้ความเห็นว่าบูหรีเป็นสิ่งที่ศาสนาจัดเป็นสิ่งที่น่ารังเกียจ (มกรูฮ์) ยังไม่ถึงระดับของสิ่งต้องห้าม เว้นแต่จะเกิดโทษมีอันตรายต่อผู้สูบอย่างชัดเจน จึงจะเป็นสิ่งต้องห้าม (หะรอม) สำหรับผู้สูบคนนั้น

4. การมีคำสอนและแหล่งคำสอนของศาสนาอิสลามที่เกี่ยวข้องกับปัญหายาเสพติดในความเห็นของครู

จากการสัมภาษณ์พบว่าครูผู้สอนศาสนาอิสลามทุกคนมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า ศาสนาอิสลามมีคำสอนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดปรากฏในคัมภีร์อัลกุรอานและวจนะของศาสดามุฮัมมัด ในชื่อของสุรา หรือ “ค็อมรูน” หรือ “อัลค็อมรุ” ซึ่งเป็นเครื่องดื่มมึนเมาที่ปรากฏในสมัยนั้น และศาสดาให้หลักการว่า “สิ่งที่มึนเมาเป็นสิ่งต้องห้าม” “ค็อมรูน” มีความหมายว่า คือสิ่งที่ปกคลุมสติปัญญาและทุกค็อมรูนเป็นสิ่งต้องห้าม

ศาสนาอิสลามห้ามสิ่งที่มีอันตราย สิ่งที่มีพิษที่ก่อให้เกิดโทษต่อร่างกายและจิตใจ โดยมีหลักคำสอนว่า “และจะอนุมัติในสิ่งที่ดีทั้งหลาย และห้ามพวกเขาในสิ่งที่เลวทั้งหลาย” ศาสนาอิสลามใช้ให้มุสลิม “จงบริโภคน้ำจากสิ่งที่อนุมัติ (หะลาละ) และจากสิ่งที่ดี” และนักปราชญ์ทางด้านศาสนาอิสลามในสมัยหลังศาสดาได้ “อิญมาฮ์ (ลงมติเป็นเอกฉันท์)” ตามหลักการห้ามค็อมสุราและสิ่งมึนเมาจากยาเสพติดชนิดต่างๆ ที่เกิดขึ้นมามากในสมัยหลังว่าเป็นสิ่งต้องห้าม (หะรอม) จากการสัมภาษณ์ อับดุลเลาะห์ แวววรรณจิตร. 18 มกราคม 2546. กล่าวว่า มีคำศัพท์ภาษาอาหรับอีกคำหนึ่งคือคำว่า “อัลมูกอดคิร็อด” ที่หมายถึงยาเสพติด เป็นคำศัพท์ที่ใช้ในทางวิชาการทั่วไป แต่ในทางศาสนานิยมใช้คำว่า “ค็อมรูน” มากกว่า แหล่งที่มาของคำสอน ครูสอนศาสนาระบุสอดคล้องกันว่าคำสอนศาสนาอิสลามที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดมีปรากฏในคัมภีร์อัลกุรอานในวจนะของท่านศาสดามุฮัมมัดและคำคำชี้ขาด(ฟัตวา) ของนักปราชญ์ศาสนาอิสลาม

5. การเปรียบเทียบความผิดจากการเสพยาเสพติดกับความผิดอื่นในศาสนาอิสลามในความเห็นของครูสอนศาสนา

จากการสัมภาษณ์พบว่า ครูผู้สอนมีความคิดเห็นที่หลากหลาย โดยครูสอนศาสนาได้เปรียบเทียบความผิดจากการเสพยาเสพติดว่าเปรียบเทียบกับความผิดต่างๆ เช่น การดื่มสุรา การเล่นการพนัน การทำลาชชีวิต การฆ่าตัวตาย การปล้นสะดม การทำคนเป็นภัยสังคม การกินหมู การผิดประเวณีและการสูญเสียความศรัทธา

มีครูบางคนไม่แน่ใจว่าเทียบได้กับความผิดเรื่องใด แต่เชื่อมั่นว่าการเสพยาเสพติดผิดหลักคำสอนศาสนาอิสลามอย่างแน่นอน หลักฐานที่มาสนับสนุนมีทั้งคำสอนที่มาจากคัมภีร์อัลกุรอาน เช่น การห้ามสุราและการพนันในบทที่ 5 โองการที่ 90 - 91 เป็นต้น และจากวจนะของท่านศาสดามุฮัมมัด เช่น “เครื่องดื่มทุกอย่างที่มึนเมานั้น เป็นสิ่งต้องห้าม” “จงอย่าทำอันตรายตัวเอง

และทำอันตรายผู้อื่น” เป็นต้น โดยคำสอนที่ระบุถึงสิ่งต้องห้ามต่างๆที่กล่าวมานั้นมีปรากฏอย่างชัดเจนหลายครั้งจากแหล่งคำสอนดังกล่าว

6. ความเห็นของครูสอนศาสนาอิสลามต่อการนำคำสอนศาสนาอิสลามที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดไปใช้ป้องกันปัญหาเสพติด

จากการสัมภาษณ์ครูผู้สอน พบว่าคำสอนศาสนาอิสลามสามารถนำไปแก้ปัญหายาเสพติดได้ จากการสัมภาษณ์ พงษ์ศักดิ์ บิลลาเต๊ะ. 16 กุมภาพันธ์ 2546. กล่าวว่า “ในสมัยศาสนาซุนนีย์และสมัยหลังจากท่านศาสดา คำสอนศาสนาอิสลามสามารถป้องกันและแก้ไขปัญหาการดื่มสุราของชาวอาหรับที่นิยมดื่มสุราเป็นอย่างมากได้ และสามารถยับยั้งป้องกันการกระทำสิ่งที่เป็นความชั่วต่างๆ อย่างได้ผลมาแล้วโดยใช้ความศรัทธาในอัลลอฮ์และการเชื่อฟังปฏิบัติตามศาสนาในปัจจุบันถ้าหากครูผู้สอนศาสนาอิสลามสามารถปลูกฝังความศรัทธาในอัลลอฮ์ การเชื่อฟังและปฏิบัติตามท่านศาสดาได้ และครูปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีด้วยก็สามารถป้องกันยาเสพติดได้เช่นเดียวกัน” ส่วนครูสอนศาสนาอิสลามคนอื่นๆ ทุกคนมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าคำสอนศาสนาอิสลามสามารถใช้ป้องกันปัญหาเสพติดได้อย่างแน่นอน แต่มีประเด็นเงื่อนไขประกอบ เช่น จากการสัมภาษณ์ ศักรินทร์ สุมาลี. 16 มกราคม 2546. ได้กล่าวว่าถ้าใช้วิธีการอบรมตามแนวทางศาสนาอิสลามให้ครบถ้วนสมบูรณ์ ครบวงจรตั้งแต่การให้ความรักความอบอุ่นในระดับครอบครัว การให้ความรู้ในโทษพิษภัยของยาเสพติด ปลูกฝังอบรมให้มีความศรัทธาอยู่ในบรรยากาศของศาสนาอิสลาม เด็กก็จะเกิดความตระหนักไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดและสามารถป้องกันปัญหายาเสพติดได้ จากการสัมภาษณ์ กอเดช สัมฤทธิ์. 7 มกราคม 2546. ได้กล่าวว่า “ศาสนาอิสลามมีคำสอนที่สมบูรณ์อยู่แล้วในเรื่องการปลูกฝังให้ออกห่างและไม่กระทำในสิ่งที่เป็นความชั่วต่างๆ ที่ศาสนาห้าม รวมทั้งการเสพยาเสพติดด้วย จึงขึ้นกับผู้ปกครอง ครู และผู้เกี่ยวข้องที่จะนำคำสอนศาสนามาใช้ป้องกันและแก้ไขปัญหา”

จากการสัมภาษณ์ สำหรับ โตะหมัด. 19 กุมภาพันธ์ 2546. และอับดุล เลาะฮ์ แวววรรณจิตร. 18 มกราคม 2546. กล่าวสอดคล้องกันว่า “การใช้คำสอนศาสนาอิสลามป้องกันยาเสพติดให้ได้ผลนั้น ต้องปลูกฝังอบรมให้เด็กมีความรู้และมีความศรัทธาพื้นฐานคือมีศรัทธาต่อพระองค์อัลลอฮ์ คัมภีร์ ศาสดา และหลักศรัทธาประการอื่นๆ จนเกิดความตระหนักในบาปบุญคุณโทษ ก็จะสามารถปฏิบัติตามข้อใช้และข้อห้ามของศาสนาได้”

จากการสัมภาษณ์ ประเสริฐ สันองค์. 18 กุมภาพันธ์ 2546. กล่าวสอดคล้องในประเด็นนี้เช่นกันและเพิ่มเติมว่า “จะป้องกันยาเสพติดได้ก็เมื่อสอนให้นักเรียนถึงขั้นเกิดความเข้าใจ (ศักวา) ต่อ อัลลอฮ์ และถึงขั้นเกิดความบริสุทธิ์ใจ (อิฮะซาน) สามารถปฏิบัติตามคำสั่งใช้และคำสั่งห้ามของพระองค์ได้” จากการสัมภาษณ์ หวันทยา ไทรทอง. 1 กุมภาพันธ์ 2546. กล่าวว่า

“การอบรมสั่งสอนต้องพร้อมด้วยการให้ความรักความอบอุ่น และปกป้องดูแลอย่างระแวดระวังด้วย เพราะนักเรียนอยู่ในวัยเด็กและวัยรุ่น ซึ่งเป็นวัยที่มีความอยากรู้อยากลองสิ่งแปลกใหม่และสิ่งที่ทำหยาบต้องการมีเพื่อนและให้เพื่อนยอมรับเข้ากลุ่ม จึงเกิดพฤติกรรมเบี่ยงเบนได้ง่าย”

จากการสัมภาษณ์ สติ ปิ่นตะ. 29 มีนาคม 2546. กล่าวว่า “ในการใช้คำสอนศาสนาอิสลามเพื่อป้องกันยาเสพติดให้ได้ผลนั้น ครูผู้สอนศาสนาอิสลามและครูในโรงเรียนทุกคน ตลอดจนผู้ปกครองและชุมชนต้องทำตนเป็นแบบอย่างที่ดีด้วย หากส่วนใดส่วนหนึ่งละเลยนักเรียนก็เกิดความสับสนได้”

7. การรับทราบและการนำนโยบายด้านยาเสพติดของรัฐบาลไปใช้ของครูสอนศาสนาอิสลาม

จากการสัมภาษณ์พบว่าครูส่วนใหญ่ทราบถึงนโยบายของรัฐบาลด้านยาเสพติดว่า ยาเสพติดเป็นสิ่งผิดกฎหมาย รัฐบาลดำเนินการป้องกันควบคู่กับการปราบปรามผู้ค้าและผู้เกี่ยวข้อง และบำบัดฟื้นฟูผู้เสพยาเสพติด การป้องกันและการปราบปรามเป็นนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลโดยใช้การป้องกันนำหน้าการปราบปราม มีการใช้พลังแผ่นดินเพื่อเอาชนะยาเสพติด รัฐบาลยึดพื้นที่เป็นหลักในการทำงาน และถือเป็นที่ของทุกคนและทุกองค์กรที่จะผนึกกำลังร่วมมือกันป้องกันปัญหาเสพติด

ครูผู้สอนทุกคนทราบถึงนโยบายการทำสงครามขั้นแตกหักกับยาเสพติดที่กำลังดำเนินการอยู่ในช่วงสามเดือน (1 กุมภาพันธ์ 2546 ถึง 30 เมษายน 2546) ของรัฐบาลและพบว่าแหล่งข้อมูลที่ทำให้ครูทราบนโยบายของรัฐบาลคือการรับทราบจากผู้บริหารโรงเรียนจากการประชุมครูประจำเดือน ทราบจากเอกสารทางราชการ และสื่อมวลชนจากโทรทัศน์ วิทยุ และหนังสือพิมพ์รายวัน ในการนำนโยบายของรัฐบาลไปปฏิบัติ พบว่าครูนำนโยบายของรัฐบาลมาขยายผลสู่นักเรียน โดยการกำหนดยุทธศาสตร์ของครู เช่น การสอนให้นักเรียนมีความรู้และมีคุณธรรม ในเรื่องยาเสพติด ครูให้นักเรียนมีความรู้เรื่องยาเสพติด โดยการจัดการเรียนการสอนและจัดกิจกรรมต่างๆ ตลอดจนการประสานงานกับผู้ปกครองและชุมชนเพื่อร่วมมือดูแลนักเรียน

8. การรับทราบและการนำนโยบาย มาตรการ แนวทาง และยุทธศาสตร์เกี่ยวกับปัญหาเสพติดของกระทรวงศึกษาธิการของครูสอนศาสนาอิสลามไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันยาเสพติด

จากการศึกษา พบว่า ครูผู้สอนศาสนาทุกคนได้รับทราบนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่เกี่ยวกับยาเสพติด โดยบอกได้ว่ากระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้สถานศึกษาและครูถือเป็นที่ในการให้ความรู้เรื่องยาเสพติดและพิษภัยของยาเสพติดแก่นักเรียน และกระทรวงศึกษาธิการกำหนดแนวทางให้ครูอบรมสั่งสอนและปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมทางศาสนาแก่นักเรียน

เพื่อให้นักเรียนเป็นคนดีและพลเมืองดีของประเทศชาติ ครูสอนศาสนาบางคนทราบโดยชอบเพิ่มเติมจากประเด็นแรกว่าทางกระทรวงกำหนดให้สถานศึกษาและครูทำหน้าที่แก้ไขพฤติกรรมนักเรียนกลุ่มที่เสพยาเสพติดให้ใช้วิธีการเอาใจใส่ปรับเปลี่ยนและพัฒนาพฤติกรรมนักเรียนแทนการไล่ออกจากโรงเรียน และให้ป้องกันนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มนักเรียนปกติไม่ให้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด

การรับทราบนโยบาย มาตรการ แนวทางและยุทธศาสตร์เกี่ยวกับปัญหาเสพติดของกระทรวงศึกษาธิการ พบว่าครูผู้สอนศาสนาส่วนใหญ่ได้รับทราบจากผู้บริหารจากการประชุมประจำเดือนของโรงเรียน และทราบจากเอกสารทางราชการของอำเภอและจังหวัดที่มีไปถึงโรงเรียน และทราบจากสื่อมวลชนต่างๆ การนำนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ไปใช้ พบว่าครูได้นำนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ไปสู่นักเรียน โดยการจัดการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรม เน้นการนำคำสอนศาสนาอิสลามที่เกี่ยวกับยาเสพติดสอดแทรกในวิชาต่างๆ ส่วนใหญ่จะปรากฏในวิชาศาสนาบัญญัติ อัลกุรอาน อรรถาธิบายอัลกุรอาน วจนะศาสดาและจริยธรรม และใช้ในกิจกรรมตามหลักสูตรและกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้เป็นคนดี มีคุณภาพ และมีคุณธรรม ไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด

9. ครูสอนศาสนาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามกับการให้ความสำคัญต่อปัญหา ยาเสพติด โดยการเปรียบเทียบกับโรงเรียนทั่วไป

จากการสัมภาษณ์ พบว่าครูผู้สอนศาสนาอิสลาม มีความเห็นว่าครูทุกคนทุกโรงเรียน ต้องการให้นักเรียนเป็นคนดีมีความรู้และมีความปลอดภัย ไม่ยุ่งเกี่ยวและไม่เสพยาเสพติดเหมือนกัน แต่มีความแตกต่างอยู่บ้างระหว่างโรงเรียนทั่วไปกับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

จากการสัมภาษณ์ อับดุลเลาะห์ แวววรรณจิตร. 18 มกราคม 2546 และกอดีร์ สัมฤทธิ์. 7 มกราคม 2546. กล่าวสอดคล้องกันว่า โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเปิดสอนวิชาสามัญควบคู่กับวิชาศาสนาอิสลาม เน้นการใช้คุณธรรม จริยธรรม อิสลามปลูกฝังแก่นักเรียน ตรงนี้จึงเป็นความแตกต่างจากโรงเรียนประเภทอื่น ในกรณีปัญหาเสพติดนั้นการเสพติดและการเกี่ยวข้องกับยาเสพติดเป็นสิ่งที่ผิดที่ผิดกฎหมาย และผิดบทบัญญัติศาสนาอิสลามอย่างชัดเจน การเสพยาเสพติดผิดกฎหมายและเป็นความผิดบาปคั้งนั้นครูผู้สอนศาสนาอิสลามจึงถือว่าเป็นภาระหน้าที่ทางศาสนาอิสลามและทางกฎหมายบ้านเมือง ในการป้องกันปัญหาเสพติดแก่นักเรียน ซึ่งครูทุกคนควรจะให้ให้ความสำคัญต่อปัญหาเสพติดให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

การจัดการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรม

การศึกษาเนื้อหาคำสอนศาสนาอิสลามที่เกี่ยวกับชาวสะฟะดิกที่ครูสอนศาสนาอิสลามนำไปใช้ในการสอนและจัดกิจกรรม เพื่อป้องกันปัญหาชาวสะฟะดิกผู้ศึกษาได้ศึกษาพบในประเด็นต่อไปนี้

1. คำสอนศาสนาอิสลามและวิธีการสอนของครูสอนศาสนาอิสลาม

1.1 เนื้อหาคำสอนศาสนาอิสลามที่เกี่ยวข้องกับชาวสะฟะดิก พบว่าวิชาที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับชาวสะฟะดิกและที่ครูสอดแทรกคำสอนที่เกี่ยวข้องกับชาวสะฟะดิกได้แก่วิชาอัลกุรอาน อรรถาธิบายอัลกุรอาน วจนะศาสดา ศาสนบัญญัติ จริยธรรม และเอกภาพ วิชาเหล่านี้มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับสุรา สิ่งมีเงินมา และสิ่งสะฟะดิกที่ศาสนาอิสลามห้าม นอกจากนั้นในวิชาอื่น เช่น วิชาศาสนประวัติ อารยธรรมอิสลาม จะมีบ้างในสถานการณ์ที่อ้างอิงหรือเกี่ยวพันถึง

และพบว่ามีเนื้อหาคำสอนศาสนาอิสลามที่เกี่ยวข้องกับชาวสะฟะดิกที่ครูผู้สอนใช้เป็นคำสอนที่มาจากคัมภีร์อัลกุรอานและจากวจนะของท่านศาสดามุฮัมมัด และพบว่ากลุ่มเนื้อหาคำสอนที่มาจากนักปราชญ์ทางด้านศาสนาอิสลามที่ครูผู้สอนมีค่อนข้างน้อย ตัวอย่างคำสอนที่ครูผู้สอนส่วนใหญ่ใช้ เช่น คำสอนจากคัมภีร์อัลกุรอาน บทที่ 5 โองการที่ 90-91 ซึ่งมีเนื้อหาที่ห้ามสุราและสิ่งมีเงินมาอย่างเด็ดขาด ความว่า “ผู้ศรัทธาทั้งหลายที่จริงสุราและการพนันและแทนหินสำหรับเชือดสัตว์บูชาอันและการเสียดินนั้นเป็นสิ่งโสมนอนอันเกิดจากการกระทำของชัฎฏอนดังนั้นพวกเจ้าจงห่างไกลจากมันเสีย เพื่อว่าพวกเจ้าจะได้รับความสำเร็จ ที่จริงชัฎฏอนนั้นเพียงต้องการทำให้เกิดการเป็นศัตรูกันและการเกลียดชังระหว่างพวกเจ้าในสุราและการพนันเท่านั้น และมันจะหันเหออกจากการรำลึกถึงอัลลอฮ์และการละหมาด แล้วพวกเจ้าจะยุติไหม” นอกจากนั้นครูผู้สอนใช้คำสอนจากคัมภีร์อัลกุรอานอย่างหลากหลายกันออกไป เช่น “จงอย่าโยนตัวของสุเจ้าไปสู่ความหาญนะโดยมือของสุเจ้าเอง” “และเขา (มุฮัมมัด) จะอนุมัติให้แก่พวกเขาซึ่งสิ่งที่คิๆ ทั้งหลายและจะให้เป็นที่ต้องห้ามแก่พวกเขา ซึ่งสิ่งที่เลวทั้งหลาย”

และ “และสุเจ้าจงอย่าฆ่าตัวของสุเจ้า แท้จริงอัลลอฮ์ทรงเมตตาต่อสุเจ้า” “มนุษย์อัย จงบริโภคนสิ่งอนุมัติที่คิๆ จากสิ่งที่อยู่ในแผ่นดินและจงอย่าตามบรรดาก้าวเดินของชัฎฏอน แท้จริงมันคือศัตรูที่ซัดแจ้งของพวกเจ้า” “โอ้บรรดาผู้ศรัทธาจงคุ้มครองตัวของพวกเจ้าและครอบครัวของพวกเจ้าให้พ้นจากไฟนรก ซึ่งเชื้อเพลิงของมันเป็นมนุษย์และก้อนหิน” “ผู้ใดแนะนำและช่วยเหลือในสิ่งที่คิ สำหรับเขาจะมีส่วนจากนั้น และผู้ใดแนะนำและช่วยเหลือสิ่งที่เลว สำหรับเขาจะมีส่วนจากนั้น แท้จริงอัลลอฮ์ทรงเป็นผู้ควบคุมดูแลทุกสิ่งทุกอย่าง” “แท้จริงการละหมาดจะยับยั้งจากสิ่งที่มีความชั่วและสิ่งที่น่ารังเกียจ”

ส่วนเนื้อหาคำสอนจากวจนะของศาสดามุฮัมมัดที่ครูใช้สอน เช่น “จงอย่าทำอันตรายตัวเองและจงอย่าทำอันตรายผู้อื่น” “ทุกสิ่งที่มีเงินเมาถือว่าเป็น คีอมรุ (สุรา) และคีอมรุ” “ทุกประเภทเป็นที่ต้องห้าม” “จงห่างไกลจากสุรา เพราะมันเป็นญูญเอแห่งความชั่วร้ายทั้งปวง” “ก้อนเนื้อทุกชิ้น (ของว่างกาช) ที่เจริญเติบโตมาจากสิ่งที่หะรอม (ก้อนเนื้อชิ้นนั้น) ไฟนรกจะเผาผลาญเป็นเบื้องแรก” “พระองค์อัลลอฮ์ทรงลดความเมตตาแก่สุรา ผู้ดื่ม ผู้บริการ ผู้ขาย ผู้ซื้อ ผู้ผลิต ผู้สั่งให้ผลิต ผู้เบก ผู้สั่งให้เบกและผู้ที่ได้รับประโยชน์”

และ “บุคคลหนึ่งจะไม่ดื่มสุราขณะที่เขาเป็นผู้ศรัทธา (หมายความว่าเมื่อมุสลิมดื่มสุรา ถือว่า เขาไม่มีความศรัทธาที่แท้จริง)” “สิ่งใดที่จำนวนมากของมันทำให้มันมีจำนวนน้อยของมันก็เป็นที่ต้องห้ามด้วยเช่นกัน” “ผู้ใดที่มีความศรัทธาคืออัลลอฮ์และวันอาคีเราะฮ์ก็จงอย่าร่วมโต๊ะที่มีการดื่มสุรา” “ผู้ใดดื่ม (เสพ) ยาพิษและฆ่าตัวตาย ก็จะมียาพิษอยู่ในมือเขา เพื่อให้เขาดื่มตลอดไปในไฟนรก” เป็นต้น

1.2 วิธีสอนของครูผู้สอนศาสนาอิสลามในการใช้คำสอนศาสนาอิสลามเพื่อป้องกันปัญหาสุขภาพจิต จากการสังเกตและสัมภาษณ์ครูผู้สอนศาสนาอิสลาม พบว่า ครูผู้สอนใช้วิธีการสอนแบบบรรยายเป็นหลักในการสอน เช่น ในวิชาศาสนาบัญญัติที่มีเนื้อหาครอบคลุมเรื่องการปฏิบัติศาสนกิจและการใช้ชีวิตประจำวันทั่วไปของผู้นับถือศาสนาอิสลามว่าสิ่งใดศาสนาห้ามนำปฏิบัติ สิ่งที่ดีควรปฏิบัติ สิ่งที่ศาสนาห้ามปฏิบัติ สิ่งที่น่ารังเกียจควรละทิ้ง ซึ่งเกี่ยวข้องกับเรื่องบาปบุญคุณโทษโดยตรง เป็นต้น ในส่วนที่เกี่ยวกับสุขภาพจิต ครูผู้สอนส่วนใหญ่ใช้วิธีการสอนแบบบรรยายอธิบายความหมายและลักษณะของสิ่งที่เรียกว่า สุราหรือ “คีอมรุ” ว่าเป็นสิ่งมีเงินเมาหรือสิ่งที่ปกปิดสติปัญญาที่ศาสนาอิสลามห้าม (หะรอม) ดื่ม ซึ่งครูผู้สอนได้อธิบายการใช้หลักการ “เปรียบเทียบ (เกียส)” สุรากับยาเสพติดชนิดต่างๆ และหลักการ “อิจญ์มาอ์” (สงมติเป็นเอกฉันท์) ของนักปราชญ์ศาสนาอิสลาม ตามหลักการห้ามดื่มสุราและสิ่งมีเงินเมาทั้งยาเสพติดชนิดต่างๆ ที่เกิดขึ้นมาในสมัยปัจจุบันว่าเป็นสิ่งมีเงินเมาที่มีพิษภัยเท่ากับสุราหรือมากกว่าสุราหลายเท่า นั้นว่า เป็นสิ่งต้องห้าม ตามปรากฏในคัมภีร์อัลกุรอาน บทที่ 5 โองการที่ 90 - 91 อันเป็นแม่บทหลักของคำสอนศาสนาอิสลามที่เกี่ยวกับสุราและยาเสพติด และปรากฏในวจนะของศาสดามุฮัมมัดมาอธิบาย หลายบท

จากการสัมภาษณ์อับดุลละฮ์ แวววรรณจิตรี. 18 มกราคม 2546. กล่าวเกี่ยวกับการสอนด้วยวิธีบรรยายของครูว่า ครูผู้สอนยกสถานการณ์หรือให้นักเรียนช่วยกันยกตัวอย่างสถานการณ์เกี่ยวกับปัญหาสุขภาพจิตที่เกิดขึ้นเป็นข่าวทั่วไปในสื่อมวลชนและข่าวจากชุมชน และครูเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานการณ์ดังกล่าว หลังจากนั้นครูสอนเชื่อมโยงสถานการณ์เข้ากับคำสอนศาสนาอิสลามที่เกี่ยวกับปัญหาสุขภาพจิตรวมทั้งครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามในสิ่งที่ไม่เข้าใจได้อย่างเต็มที่และครูให้นักเรียนเป็นผู้สรุปสาระที่ได้จากการเรียน

ในระหว่างการสอนแบบวิธีบรรยายครูจะใช้การอ้างอิงคำสอนประกอบ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการถ่ายทอดความรู้ศาสนาอิสลามที่ต้องอ้างกลับไปสู่รากฐานที่เป็นตัวบทหลักการสำคัญที่มาของคำสอนศาสนาอิสลามคือคัมภีร์อัลกุรอาน ซึ่งเป็นพระดำรัสของพระองค์อัลลอฮ์และวจนะของท่านศาสดามุฮัมมัด และพบว่าในการพูดบรรยาย การตอบคำถาม การอธิบายเรื่องต่างๆ ในศาสนาอิสลามของครูผู้สอน จะมีการอ้างอิงคำสอนศาสนาอิสลามอยู่เสมอทั้งในเรื่องที่มีเนื้อหาในบทเรียน โดยตรงหรือโดยอ้อมที่ครูสอดแทรกอ้างอิงคำสอนจากแหล่งดังกล่าว

จากการสัมภาษณ์ หัวหน้า ทรทอง. 1 กุมภาพันธ์ 2546 และ วีรวัฒน์ พันทรกิจ. 23 มกราคม 2546. กล่าวสอดคล้องกันว่าการสอนจะใช้สุภาษิตและสำนวนไทยที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับคำสอนศาสนาอิสลามมากกว่าสนับสนุนการอธิบายคำสอนด้วยความเข้าใจและง่ายที่นักเรียนจดจำ เช่น ในเรื่องการไม่ทำความชั่ว การไม่เลือกคบเพื่อนที่ไม่ดี เป็นต้น

วิธีการสอนแบบการอภิปรายกลุ่ม เป็นวิธีสอนอีกวิธีหนึ่งที่ครูใช้สอนโดยจัดให้นักเรียนมีการอภิปรายกลุ่มในชั้นเรียน ครูให้นักเรียนร่วมแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 4-5 คน เลือกหัวข้ออภิปราย เช่น ปัญหาสุขภาพจิตในสังคมมุสลิม ปัญหาสุขภาพจิตในโรงเรียนจะแก้ไขได้อย่างไร สาเหตุของปัญหาสุขภาพจิตเกิดขึ้นได้อย่างไร และสิ่งต้องห้ามในศาสนาอิสลามมีอะไรบ้าง เป็นต้น บางครั้งครูจะเลือกกลุ่มที่อภิปรายได้ดีในห้องเรียนมาอภิปรายในวันกิจกรรมศาสนาซึ่งรวมนักเรียนทั้งหมดของโรงเรียน

วิธีการสอนแบบสาธิต เป็นการสอนวิธีหนึ่งที่ครูสอนศาสนาใช้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เช่น ครูสาธิตอิริยาบถและขั้นตอนของการละหมาด เนื่องจากการละหมาดเป็นหลักการปฏิบัติที่สำคัญเปรียบเหมือนเสาหลักของศาสนาอิสลาม ผู้ที่ละหมาดถูกต้องครบถ้วนและมีสมาธิในการละหมาดจะไม่เป็นคนทำความชั่ว เพราะมีวจนะของท่านศาสดากล่าวว่า “แท้จริงการละหมาดจะยับยั้งจากการทำความชั่วและสิ่งที่น่ารังเกียจ” ครูผู้สอนจึงได้ให้ความสำคัญและสาธิตให้นักเรียนละหมาดให้ถูกต้องเพื่อปฏิบัติละหมาด 5 เวลาประจำวัน ละหมาดวันศุกร์ และละหมาดอื่นๆ ด้วย

วิธีการระดมสมอง เป็นกิจกรรมการสอนแบบหนึ่งที่ครูใช้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้โดยมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอน จากการสัมภาษณ์ หล่อ สายาวรี. 30 มกราคม 2546. กล่าวว่า “บางครั้งใช้กิจกรรมการระดมสมองสอนวิชาศาสนาต่างๆ เช่น วิชาศาสนบัญญัติที่คนสอนเกี่ยวข้องกับสิ่งต้องห้ามที่เป็นฮาลาลครูได้อธิบายนำถึงปัญหาสุขภาพจิตที่แพร่ระบาดและสร้างปัญหาเดือดร้อนทั่วไปนั้น ครูได้ตั้งประเด็นคำถามนักเรียนว่า ฮาลาลหรือร้ายแรงที่กำลังแพร่ระบาดสร้างปัญหาความเดือดร้อนทั่วไปอยู่ในขณะนี้ ถ้าฮาลาลหรือร้ายแรงเหมือน “พิษ” ชนิดหนึ่งที่แพร่ระบาดขยายพันธุ์ได้ง่ายและรวดเร็ว ครูให้นักเรียนช่วยกันตั้งชื่อที่ชนิดนี้ให้เหมาะสม

ตามความคิดเห็นนักเรียน นักเรียนได้ช่วยกันเสนอชื่อต่างๆ คนละชื่อ เช่น ดันไม้แรกร ดันไม้ซุงออน (มารร้าย) ดันไม้แห่งความพินาศ เป็นต้น ซึ่งวิธีการนี้ครูผู้สอนกล่าวว่านักเรียนให้ความสนใจมาก

วิธีการค้นคว้าทำรายงาน จากการสัมภาษณ์วีรวัฒน์ พันทรกิจ. 29 มกราคม 2546. กล่าวว่าในการสอนวิชาศาสนาบัญญัติได้ให้นักเรียนค้นคว้าทำรายงานกลุ่มๆ ละ 5 - 6 คน ทำรายงานเรื่องสิ่งต้องห้ามในอิสลาม ซึ่งในรายงานดังกล่าวมีเรื่องฮาเสฟติคเป็นเรื่องสำคัญเรื่องหนึ่ง และวีรวัฒน์ พันทรกิจได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับการสอนของครูเพื่อป้องกันปัญหาฮาเสฟติคว่าในการจัดการเรียนการสอนเพื่อปลูกฝังคุณธรรมอิสลาม เพื่อการป้องกันปัญหาฮาเสฟติคนี้ สิ่งสำคัญประการหนึ่งคือการสอนต้องเชื่อมโยงคำสอนต่างๆ ไปสู่คำสอนหลักการศรัทธาพื้นฐาน เช่น การศรัทธาคืออัลลอฮ์ การศรัทธาคือศาสนายัมมัด ศรัทธาคือโลกหน้า เป็นต้น รวมทั้งการให้นักเรียนเข้าใจถึงการตอบแทนผลการกระทำที่ยุติธรรมของพระองค์อัลลอฮ์ในโลกหน้าที่ยาวนาน ทั้งการตอบแทนความดีและความชั่วจากการที่มนุษย์ประกอบไว้ ในโลกนี้

2. การจัดกิจกรรมตามหลักสูตร (กิจกรรมตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ)

2.1 การจัดกิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี และกิจกรรมผู้บำเพ็ญประโยชน์ พบว่า ครูสอนศาสนาอิสลามส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมตามหลักสูตร โดยครูสอนวิชาสามัญมีบทบาทหลักในการดำเนินการในการจัดกิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี หรือผู้บำเพ็ญประโยชน์ กิจกรรมทางศาสนา กิจกรรมแนะแนวและกิจกรรมอิสระ

กิจกรรมตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการจัดกิจกรรมในสถานศึกษา ซึ่งมีกิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารีหรือยุวกาชาดหรือกิจกรรมผู้บำเพ็ญประโยชน์ จัด 1 คาบต่อสัปดาห์ โรงเรียนที่จัดกิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี ได้แก่ โรงเรียนมุสลิมสันติธรรมมูลนิธิ โรงเรียนประทีปศาสน์ โรงเรียนมัคอรชาตุลอุลุมิดดีและโรงเรียนปัญญาสารธรรมมูลนิธิ ส่วนโรงเรียนอัล-มูวาหฺฮิดีน จัดกิจกรรมผู้บำเพ็ญประโยชน์

ในการจัดกิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี และกิจกรรมผู้บำเพ็ญประโยชน์ ครูผู้รับผิดชอบฝ่ายกิจกรรมประชุมวางแผนร่วมกัน ระหว่างครูสอนวิชาสามัญกับครูสอนวิชาศาสนาอิสลามเพื่อรับผิดชอบกิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี หรือกิจกรรมผู้บำเพ็ญประโยชน์ ซึ่งส่วนใหญ่ครูสอนวิชาสามัญ จะเป็นผู้มีบทบาทหลักและรับผิดชอบในกิจกรรมดังกล่าวมากกว่าครูสอนศาสนา ทั้งนี้เพราะครูสอนวิชาสามัญเข้ารับการอบรมและมีประสบการณ์มากกว่าครูสอนศาสนาอิสลาม

จากการสัมภาษณ์ สุรศักดิ์ กลอนแสนาะ. 3 กุมภาพันธ์ 2546. และมะหมุด พิศแสงงาม. 14 มกราคม 2546. กล่าวสอดคล้องกันว่าครูสอนศาสนาส่วนใหญ่เป็นผู้มีส่วนร่วม แต่มีบางคนที่มีความถนัดในการจัดกิจกรรม ก็ให้เป็นผู้มีส่วนรับผิดชอบโดยตรงในการสอนและการจัดกิจกรรมลูกเสือประจำสัปดาห์และพบว่าครูศาสนาอิสลามส่วนมากก็จะเข้าร่วมกับครูสามัญ

อย่างพร้อมเพรียงกันในการจัดกิจกรรมเข้าค่ายพักแรมลูกเสือ-เนตรนารี ช่วงปลายภาคเรียนที่ 2 ของทุกปีการศึกษา

ครูศาสนามีบทบาทในกิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี โดยเฉพาะในช่วงเวลาที่มีการบรรยายธรรมอิสลาม มีการสอดแทรกคำสอนศาสนาอิสลามที่สอดคล้องกับเนื้อหาและกิจกรรม เช่น การรักหมุ่คณะ การมีระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์ การทำตนให้เป็นผู้มีประโยชน์ต่อส่วนรวม และประเทศชาติ การประพฤติตนเป็นมุสลิมที่ดีและสอดแทรกปัญหาต่างๆ ของวัยรุ่น รวมทั้งปัญหาทางเพศ โดยยกคำสอนศาสนาอิสลามเกี่ยวกับเพศสอดแทรกเพื่อเตือนสติและให้ข้อคิด โดยเน้นให้นักเรียนไม่เสเพลและเกี่ยวข้องกับเพศเพราะเป็นสิ่งให้โทษแก่นักเรียน และเป็นความผิดบาปทางศาสนาอิสลาม

และในระหว่างกิจกรรมเข้าค่ายลูกเสือ ครูสอนศาสนาก็จะนำกิจกรรมทางศาสนาอิสลามมาร่วมกับกิจกรรมอื่นของลูกเสือ เช่น การปฏิบัติละหมาด วันละ 5 เวลา หลังจากละหมาดมีการอบรมคุณธรรมจริยธรรมอิสลาม การดักเตือนให้อยู่ในแนวทางที่ถูกต้องของศาสนา (นาซิฮัต) การขอพร (คูอาฮ์) จากพระเจ้าร่วมกันในช่วงเปิดและปิดค่ายพักแรมลูกเสือ-เนตรนารี

ส่วนที่โรงเรียนอัล-มูวาหฺฮิดีนจัดกิจกรรมผู้นำเพื่อประโยชน์ 1 คาบต่อสัปดาห์ จากการสัมภาษณ์ วีรวัดน์ พันทรกิจ. 29 มกราคม 2546. กล่าวว่าทั้งครูผู้สอนวิชาสามัญและครูผู้สอนวิชาศาสนา จะดำเนินการร่วมกันในการจัดกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ ซึ่งในการจัดมีช่วงการบรรยายที่ครูสอนศาสนาบรรยายให้ความรู้และดักเตือนให้ระลึกถึงคำสอนศาสนาอิสลาม มีความซื่อสัตย์ รับผิดชอบต่อหมู่คณะและส่วนรวม มีระเบียบวินัย และการปฏิบัติตนไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่ศาสนาห้ามรวมทั้งเพศต่าง ๆ และในช่วงปลายภาคเรียนที่ 2 ก็จะนำนักเรียนเข้าค่ายพักแรมเข้าค่ายผู้นำเพื่อประโยชน์ พักแรม 2 - 3 วัน โดยเน้นการอบรมคุณธรรมจริยธรรมอิสลาม ฝึกระเบียบวินัยและร่วมทำกิจกรรมพัฒนาร่วมกับชุมชนมุสลิม นักเรียนที่ไปพักแรมจะไปพักที่มัสยิดมีกิจกรรมต่างๆ เช่น มีการละหมาดร่วมกัน (อูมะมาอะฮ์) การออกเยี่ยมเยียนชุมชนและการร่วมพัฒนาศาสนสถาน เป็นต้น

2.2 การจัดกิจกรรมศาสนา พบว่ากิจกรรมที่โรงเรียนจัดมี 6 กิจกรรมย่อย คือ กิจกรรมวันสำคัญทางศาสนาอิสลาม กิจกรรมจริยธรรมในสังคม กิจกรรมการขอพร (คูอาฮ์) ในโอกาสต่างๆ กิจกรรมการบรรยายธรรมทางศาสนา กิจกรรมการเข้าค่ายพักแรมและกิจกรรมการพัฒนาชุมชน

ในสี่กิจกรรมแรกส่วนใหญ่จัดในบริเวณโรงเรียน ครูสอนศาสนามีบทบาทในการให้ความรู้ ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอิสลามค่อนข้างมาก คือกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา ได้แก่ การจัดกิจกรรมวันมาลิดินนบีหรือวันเกิดท่านศาสดามุฮัมมัด กิจกรรมวันปีใหม่อิสลาม

กิจกรรมวันอิคิลพิตรีและวันอิคิลอฎุฮา กิจกรรมจริยธรรมในสังคม ฝึกมารยาทและแบบแผน การปฏิบัติตนของมุสลิม

กิจกรรมการขอพร (คูอาห์) ในโอกาสต่าง ๆ มีทั้งการคูอาห์ในการปฏิบัติตน ในชีวิตประจำวัน เช่น คูอาห์ก่อนและหลังรับประทานอาหาร ก่อนและหลังตื่นนอน ก่อนเข้าเรียน เป็นต้น และคูอาห์อื่นๆ เช่น คูอาห์ให้พ่อแม่ การคูอาห์และการซิกรุลลอฮ์ (การรำลึกถึงอัลลอฮ์) หลังละหมาด เป็นต้น กิจกรรมคูอาห์เป็นกิจกรรมที่ปลูกฝังให้นักเรียนเป็นผู้มีจิตผูกพันอยู่กับพระองค์ อัลเลาะห์ กิจกรรมการบรรยายธรรมทางศาสนา เป็นกิจกรรมที่ครูฝึกให้นักเรียนบรรยายธรรมอิสลาม และพูดแสดงธรรม (ศุญบะฮ์)

ในส่วนของ การนำเสนอความรู้ศาสนาของนักเรียน พบว่า คณะกรรมการ นักเรียน และนักเรียนเป็นผู้จัดบอร์ดนำเสนอความรู้ด้านศาสนาอิสลาม ประกอบภาพถ่ายและ ภาพโปสเตอร์ที่น่าสนใจอยู่เสมอทุกโรงเรียน ถึงแม้ว่ากิจกรรมต่างๆ ครูผู้สอนเปิดโอกาสให้นักเรียนเป็นผู้ปฏิบัติกิจกรรมเป็นส่วนใหญ่ แต่ครูผู้สอนยังเป็นผู้กำกับดูแลให้การแนะนำช่วยเหลือ อยู่เสมอ ทั้งทางวิชาการและวิธีการในการเป็นผู้บรรยายธรรมอิสลามแก่นักเรียนหรือการพูด ตักเตือนให้รำลึกถึงการปฏิบัติตนตามแนวทางศาสนา (นาซีฮ์) ในช่วงสั้นๆ เช่นหลังละหมาด หรือการบรรยายธรรมตามวาระและโอกาสของกิจกรรมต่างๆ หรือในการนำเสนอความรู้ในรูปแบบ การจัดบอร์ด

อย่างไรก็ตาม ในส่วนของครูผู้สอนจะให้ความรู้คำสอนศาสนาอิสลามโดย สอดแทรกคำสอน เน้นย้ำในเรื่องการปฏิบัติศาสนกิจ และการปฏิบัติตนตามแนวทางของศาสนา อิสลามและการไม่เสพสิ่งมีนเมาและยาเสพติดที่กำลังระบาดอยู่ทั่วไป

ส่วนกิจกรรมเข้าค่ายพักแรม และกิจกรรมพัฒนาชุมชนนั้น จากการสัมภาษณ์ สากิม ชานมาศ. 23 มกราคม 2546. กล่าวว่า โรงเรียนจัดกิจกรรมดังกล่าวภาคเรียนละ 1 ครั้ง โดยพานักเรียนไปอบรม (ตัมบิฮะฮ์) โดยพักนอกสถานที่ซึ่งมักจะไปพักที่มัสยิดใกล้โรงเรียนใช้เวลา 2 วัน มีการปฏิบัติ ศาสนกิจต่างๆ ร่วมกับชุมชน รวมทั้งการพัฒนาศาสนสถาน การเยี่ยมชม ชุมชน และการแข่งขันกีฬา เป็นต้น

2.3 การจัดกิจกรรมแนะแนวและพัฒนาผู้เรียนพบว่ากิจกรรมแนะแนวเป็นกิจกรรม หนึ่งที่ครูผู้สอนศาสนาอิสลามในโรงเรียนดำเนินการร่วมกับครูผู้สอนวิชาสามัญมีการแนะแนวเพื่อ พัฒนาการเรียน การแก้ปัญหาต่างๆ ของนักเรียน เน้นแนวการศึกษาต่อ การพัฒนาบุคลิกภาพ การคบเพื่อนและการอยู่ร่วมกับผู้อื่น รวมทั้งการประพฤติปฏิบัติตนตามหลักการศาสนา และการไม่ ยุ่งเกี่ยว ไม่ทดลองและไม่ฟังพยานาเสฟติค ซึ่งครูผู้สอนศาสนาจะสอดแทรกคำสอนศาสนาอิสลาม อยู่เสมอ

ในช่วงปลายภาคเรียนที่ 2 ของทุกปีการศึกษา พบว่า จะมีการแนะนำพิเศษ จากภายนอก มีอาจารย์ของโรงเรียนประเภทอาชีวศึกษาในจังหวัด และนักศึกษาศึกษามุสลิมจาก วิทยาลัยอิสลามจังหวัดยะลาและนักศึกษามุสลิม ซึ่งส่วนใหญ่เรียนสาขาอิสลามศึกษาจาก มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี มาช่วยเหลือแนะนำการศึกษาต่อแก่นักเรียนใน โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 6 ทุกโรงเรียน

2.4 การจัดกิจกรรมอิสระ พบว่า เป็นกิจกรรมที่ครูให้ผู้เรียนเลือกที่จะทำกิจกรรม ตามความสนใจ กิจกรรมอิสระที่นักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามปฏิบัติมีหลากหลาย เช่น กิจกรรมทางด้านกีฬา มีชุมนุมฟุตบอล ชุมชมวอลเลย์บอล ชุมชมบาสเกตบอล เป็นต้น

กิจกรรมทางด้านอาชีพ มีชุมนุมเพาะพันธุ์ไม้ ชุมนุมนึ่งปลา ชุมนุมนกขจร พอเพียง ชุมนุมนประดิษฐ์งานศิลปะ เป็นต้น กิจกรรมทางวิชาการ มีชุมนุมวิทยาศาสตร์ ชุมนุมน รักห้องสมุด ชุมนุมนสังคมศึกษา เป็นต้น กิจกรรมทางด้านศาสนา มีชุมนุมอัลกุรอาน ชุมนุมน อิบาอะฮ์ ชุมนุมนเชิญชวนสู่ความดี เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักใช้เวลา ให้เป็นประโยชน์ ผักการวางแผนทำงาน ความรับผิดชอบ รู้จักการประสานงานและทำงานร่วมกัน ของนักเรียน

3. การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ครูผู้สอนศาสนาอิสลามจัดในสถานศึกษา

ครูผู้สอนศาสนา ร่วมกับครูสามัญ และนักเรียนจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรมีกิจกรรม ต่างๆ เช่น กิจกรรมประจำวันในโรงเรียนได้แก่การละหมาด 5 เวลา เป็นกิจกรรมบังคับที่โรงเรียน กำหนดให้นักเรียนปฏิบัติพร้อมกัน และร่วมกับครูในฐานะที่เป็นผู้นับถือศาสนาอิสลาม โดย ละหมาดในมัสยิดที่ตั้งอยู่ในบริเวณโรงเรียน วันละ 5 เวลา สำหรับนักเรียนอยู่ประจำหอพักของ โรงเรียน และ 2 เวลา สำหรับนักเรียนที่เดินทางไปกลับบ้าน การดัดเดือนให้รำลึกทางศาสนา (นาซิด) หลังเวลาละหมาดโดยครูร่วมกับนักเรียน กิจกรรมพูดคุยบรมนักเรียนหลังเข้าแถวเคารพ ธงชาติในตอนเช้า กิจกรรมโฮมรูม โดยครูที่ปรึกษาจะพบนักเรียนก่อนเข้าเรียนวันละ 15 นาที กิจกรรมด้านกีฬา โรงเรียนได้จัดกิจกรรมกีฬาต่างๆ ได้แก่กิจกรรมกีฬาของนักเรียน กิจกรรม กีฬาภายในระหว่างนักเรียนกับนักเรียนและครูกับนักเรียนภายในโรงเรียน และกิจกรรมนักเรียน ระหว่างโรงเรียนหรือนักเรียนกับชุมชน

กิจกรรมทัศนศึกษาและอบรมนอกสถานที่ จากการสัมภาษณ์ ศักรินทร์ สุมาลี. 16 มกราคม 2546. และมะ หนูด พิศเลงาม. 14 มกราคม 2546. กล่าวว่าครูผู้สอนนำนักเรียน โรงเรียนมุสลิมสันติธรรมมูลนิธิไปทัศนศึกษาดูงานเรื่องเกี่ยวกับยาเสพติดที่สถานบำบัดยาเสพติด วัดไม้เสียบ อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช สถานบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดกองทัพภาค

ที่ 4 อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช และหน่วยป้องกันและปราบปรามยาเสพติดกองกำกับการตำรวจภูธรจังหวัดนครศรีธรรมราช ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545

นอกจากนั้น เมื่อโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามโรงเรียนใด จัดกิจกรรมทางวิชาการหรือกิจกรรมเกี่ยวกับปัญหาเสพติด โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่อยู่ในอำเภอเดียวกันจะพานักเรียนไปร่วมกิจกรรมด้วย ในด้านการป้องกันยาเสพติดของนักเรียนกลุ่มเสี่ยงทางโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมีการดำเนินการ จากการสัมภาษณ์ สุชาติ เขื่อนสุวรรณ. 22 มกราคม 2546. และวีรวัฒน์ พันทรกิจ. 23 มกราคม 2546. กล่าวสอดคล้องกันว่า คณะครูจากโรงเรียนอัลมูวาหฺฮิดีน จำนวน 5 คน นำนักเรียนกลุ่มเสี่ยงจำนวน 28 คน ไปเข้าค่ายอบรมคุณธรรมจริยธรรมอิสลามที่มัสยิดบารอกัด อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นเวลา 3 วัน ในช่วงเดือนตุลาคมปีการศึกษา 2545

กิจกรรมร่วมกับชุมชนและองค์กรอื่น เช่น มีการเดินรณรงค์ต่อต้านยาเสพติดในชุมชนตามนโยบายของจังหวัด ในวันรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด ซึ่งคณะครูและนักเรียนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ทุกโรงเรียนในจังหวัดได้ร่วมเดินรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด เพื่อปลูกจิตสำนึกของชาวชุมชน ให้เกิดความตระหนักและเห็นภัยอันตรายของยาเสพติด

การเข้าร่วมกิจกรรมปฎิญาณตนและสนับสนุนนโยบายของรัฐบาลทำสงครามขั้นแตกหักกับยาเสพติด ซึ่งโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดนครศรีธรรมราชเข้าร่วมแสดงผลร่วมกับนักเรียนในสถานศึกษาต่างๆ ในจังหวัด และกล่าวปฎิญาณตนไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดที่สนามหน้าเมืองนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 31 มกราคม 2546

การจัดนิทรรศการเรื่องยาเสพติดในโรงเรียนพร้อมกับเชิญเจ้าหน้าที่ตำรวจ หน่วยป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของกองกำกับการตำรวจภูธร จังหวัดนครศรีธรรมราช มาบรรยายพร้อมถ่ายวีดิทัศน์และแจกเอกสารความรู้เรื่องยาเสพติด แก่นักเรียนซึ่งในปีการศึกษา 2545 พบว่าโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่ศึกษา ได้ดำเนินการจำนวน 4 โรงเรียน ในจำนวน 5 โรงเรียน

กิจกรรมการจัดงานการกุศลโรงเรียน พบว่า โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดส่วนใหญ่จัดงานการกุศลเกือบทุกปี การจัดงานมีวัตถุประสงค์หลายประการ เช่น เพื่อหารายได้สนับสนุนกิจการและประชาสัมพันธ์โรงเรียน ส่งเสริมความร่วมมือและพบปะสังสรรค์ระหว่างคณะครู ชุมชน ผู้ปกครองและศิษย์เก่า ในงานมีการจัดนิทรรศทางวิชาการของโรงเรียนและขององค์กรมุสลิมภายนอก มีการแสดงกิจกรรมบนเวทีของนักเรียน เช่น การฝึกบรรยายธรรม การร้องเพลงนาซิด การได้วาที การแสดงละคร เป็นต้น นอกจากนี้ในงานมีการการบรรยายธรรมและการอภิปรายธรรมอิสลามของวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านศาสนาอิสลามมีการนำเสนอ

ปัญหาต่างๆ ที่สังคมมุสลิมกำลังเผชิญอยู่รวมทั้งปัญหาเยาวชนและปัญหาอาชญากรรม โดยวิทยากรผู้บรรยายจะเสนอทางแก้ไขตามแนวทางของศาสนาอิสลามด้วย

กิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยเพื่อฝึกนักเรียนเรียนรู้การปกครอง พบว่า ทุกโรงเรียนมีกิจกรรมการเลือกคณะกรรมการและประธานนักเรียน เพื่อเป็นผู้นำและตัวแทนนักเรียน รับฟังความคิดเห็นของนักเรียนเสนอต่อทางโรงเรียน และการมีส่วนร่วมในการปกครองดูแลกันเองของนักเรียนด้วย ในบางเรื่องกรรมการนักเรียนสามารถดำเนินการเองได้ เช่น การจัดกิจกรรมทางศาสนา กิจกรรมพัฒนาหอพักและบริเวณโรงเรียน การแข่งขันกีฬา เป็นต้น

จากการสัมภาษณ์หล่อ สาขาวิชา 30 มกราคม 2546. กล่าวว่าโรงเรียนประทีปศาสตร์มีหอพัก (ปอเนาะ) เป็นหลังๆ สำหรับให้นักเรียนพักประมาณ 160 หลัง นักเรียนอาศัยอยู่หลังละประมาณ 3 - 4 คน มีการจัดกลุ่มปอเนาะประมาณ 40 หลัง จัดเป็น 1 หมู่บ้าน มีนักเรียนถูกเลือกมาทำหน้าที่เป็นผู้ใหญ่บ้าน 1 คน และใน 4 หมู่บ้าน ก็จะมีผู้ใหญ่บ้านที่ถูกเลือกมาเป็นกำนัน 1 คน นอกจากนั้นในกลุ่มนักเรียนดังกล่าวก็จะมีการเลือกผู้นำในตำแหน่งอิหม่าม คอเต็บ และบิหลัน ตำแหน่งละ 1 คน เป็นผู้นำทางศาสนาที่นักเรียนเลือกขึ้นมาทำหน้าที่ดูแลนักเรียนโดยเฉพาะในด้านการปฏิบัติศาสนกิจของนักเรียน

4. การประสานความร่วมมือกับชุมชนและองค์กรภายนอกของครูผู้สอนศาสนาอิสลามเพื่อการป้องกันปัญหาอาชญากรรม

จากการสังเกตและสัมภาษณ์ พบว่า ครูผู้สอนศาสนาอิสลามดำเนินการและมีส่วนร่วมในการประสานความร่วมมือกับชุมชน และองค์กรภายนอกต่างๆ ที่ตอบคำถามมาแล้ว ซึ่งมีรายละเอียดบางข้อก่อนหน้า ซึ่งพอสรุปได้ว่า โรงเรียนได้ประสานความร่วมมือกับชุมชนและองค์กรภายนอกเพื่อจัดการเรียนการสอนและจัดกิจกรรมเพื่อการป้องกันปัญหาอาชญากรรม ได้แก่ การเชิญประธานกรรมการและกรรมการอิสลามประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช และเจ้าหน้าที่ตำรวจหน่วยป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม มาบรรยายประกอบการถ่ายทอดวิทัศน์และจัดนิทรรศการอาชญากรรมในโรงเรียน

ครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการดำเนินการร่วมกับผู้นำทางศาสนาอิสลาม เช่น อิหม่าม คอเต็บ บิหลัน และผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้านสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ในการจัดประชุมเพื่อป้องกันและแก้ปัญหอาชญากรรมและการประพฤติดนไม่เหมาะสมของเยาวชนในชุมชนใกล้โรงเรียนและของนักเรียน โดยใช้สถานที่ของโรงเรียนและนักเรียนของโรงเรียนเข้าร่วมประชุมด้วย นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมกับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดที่จัดกิจกรรมวิชาการหรือกิจกรรมรณรงค์เกี่ยวกับอาชญากรรม

ครูของ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามบาง โรงเรียนนำนักเรียนที่คิดหนีไป บำบัดรักษาที่โรงพยาบาลมหาราชนครศรีธรรมราช และครูไปประสานขอรับเอกสาร โปสเตอร์และ สื่อความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดจากโรงพยาบาลมหาราชนครศรีธรรมราช และสำนักงานสาธารณสุข จังหวัดเพื่อนำไปใช้ในโรงเรียนให้นักเรียนศึกษาเรียนรู้จากสื่อดังกล่าว

และครูพานักเรียนไปร่วมกิจกรรมในงานวันการศึกษาเอกชนที่จัด โดยชมรมการศึกษา เอกชนจังหวัดนครศรีธรรมราชและกิจกรรมทางวิชาการ ในวันมัธยมศึกษาที่จัดโดยสถานศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราชทุกปี รวมทั้งกิจกรรมทางวิชาการและวัฒนธรรม ของสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาในจังหวัดนครศรีธรรมราช

ผลการดำเนินการของครูผู้สอนศาสนาอิสลาม

1. ผลการดำเนินการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมของครูผู้สอนศาสนาอิสลาม เพื่อการป้องกันปัญหาเสพติด ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนศาสนาอิสลาม

1.1 ผลการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนศาสนาอิสลาม จากการสังเกตและการสัมภาษณ์ พบว่า ครูผู้สอนศาสนาส่วนใหญ่จัดการเรียนการสอนวิชาศาสนาด้วยวิธีสอนแบบต่างๆ หลายวิธีโดยมีวิธีการสอนแบบบรรยายเป็นหลัก เพื่อให้ความรู้ศาสนาอิสลามแก่ผู้เรียนทั้งในส่วนที่เป็นพื้นฐานที่เกี่ยวกับหลักการศรัทธาและหลักการปฏิบัติ นอกจากนั้นก็เป็นการให้ความรู้ต่างๆ ตามสาขาวิชารวมทั้งคำสอนศาสนาอิสลามที่เกี่ยวกับสิ่งที่ศาสนาอนุมัติและสิ่งที่ศาสนาห้าม รวมทั้งสิ่งมีเมฆาและยาเสพติดต่างๆ ด้วย ผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนโดยตรง ครูผู้สอนเห็นว่าได้ผลดีเป็นที่น่าพอใจ โดยนักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอน เช่น ในการบรรยาย การอภิปราย กลุ่ม และการศึกษานอกสถานที่ โดยครูสอดแทรกคำสอน การอ้างอิงถึงคำสอนต่างๆ นักเรียนสามารถซักถาม และร่วมแสดงความคิดเห็นต่างๆ ต่อปัญหาเสพติดเป็นอย่างดี จากการสังเกตพฤติกรรมผู้เรียนส่วนใหญ่ไม่มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติด

จากการสัมภาษณ์ หัวหน้า ไร่ทอง. 1 กุมภาพันธ์ 2546. ได้กล่าวถึงความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนที่ส่งลูกเข้าเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามว่า จากการพูดคุยกับผู้ปกครองนักเรียนจำนวนมากที่ส่งลูกเข้าเรียนในรอบหลายปีที่ผ่านมาทราบว่าผู้ปกครองนักเรียนมีความพอใจโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่สามารถสั่งสอนอบรมและดูแลบุตรหลานได้ดี โดยเฉพาะนักเรียนผู้ที่อยู่หอพักประจำในโรงเรียน ผู้ปกครองรู้สึกปลอดภัยเพราะครูมีเวลาดูแลมากกว่าพักอยู่ภายนอก ประกอบกับสิ่งแวดล้อมภายนอกโรงเรียนและสังคมทั่วไปในปัจจุบันของนักเรียนที่เป็นวัยรุ่นมีปัญหาที่น่าเป็นห่วง ผู้เป็นพ่อแม่ต่างก็ทำงานไม่มีเวลาดูแลบุตรหลานอย่างเพียงพอ

ความพอใจของผู้ปกครองอีกประการหนึ่ง สังกัดได้จากการที่โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามทุกโรงเรียนในจังหวัด มีผู้ปกครองนำนักเรียนมาสมัครเข้าเรียนเพิ่มขึ้นทุกปี เพราะโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามสามารถจัดการเรียนการสอน ที่ตอบสนองความต้องการของมุสลิมและชุมชนมุสลิมได้เป็นอย่างดี

1.2 ผลการจัดกิจกรรมตามหลักสูตรของครูผู้สอนศาสนาอิสลาม จากการสังเกตและสัมภาษณ์ พบว่า โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารีหรือบำเพ็ญประโยชน์ แกะแนว และกิจกรรมอิสระ กิจกรรมกลุ่มนี้ครูผู้สอนวิชาสามัญส่วนใหญ่เป็นผู้มีบทบาทหลัก ส่วนครูสอนศาสนาเป็นผู้มีบทบาทเสริมและมีการการทำงานร่วมกันอย่างดี

กิจกรรมศาสนาอิสลาม พบว่า ครูสอนศาสนาอิสลามเป็นผู้มีบทบาทหลักและครูสามัญเป็นผู้มีบทบาทเสริมและร่วมดำเนินการ ซึ่งในกิจกรรมตามหลักสูตรที่กล่าวมาครูผู้สอนศาสนา จะเป็นผู้ให้ความรู้และปลูกฝังคำสอน มุ่งเน้นคุณธรรมจริยธรรมอิสลามทั่วไปและคำสอนที่เกี่ยวกับการป้องกันปัญหาอาชญากรรม โดยการสอดแทรกตามสถานการณ์และโอกาสที่เหมาะสม

ผลการดำเนินการจัดกิจกรรมตามหลักสูตรของครูสอนศาสนาอิสลาม จากการสัมภาษณ์ เจนวิทย์ คงคาลิหมิน. 15 มกราคม 2546. และฮาเก็ม ธานมาศ. 23 มกราคม 2546. กล่าวสอดคล้องกันว่านักเรียนมีความรู้และมีความตระหนักในปัญหาอาชญากรรม การดำเนินการได้ผลค่อนข้างดี โดยมีข้อสังเกตประการแรกจากการที่มีนักเรียนผ่านการประเมินกิจกรรมตามหลักสูตรเกือบร้อยละร้อย และนักเรียนส่วนใหญ่ไม่มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติดร้ายแรงเว้นแต่การสูบบุหรี่ ซึ่งมีนักเรียนสูบบ้างเล็กน้อยและครูของโรงเรียนก็ดำเนินการกวดขันอยู่เสมอ

1.3 ผลการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร พบว่า ครูสอนศาสนาอิสลามในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่หลากหลาย เช่น กิจกรรมประจำวัน กิจกรรมทัศนศึกษาและอบรมนอกสถานที่ กิจกรรมกีฬา กิจกรรมที่ร่วมกับชุมชนและองค์กรภายนอก นายวิชัย บุญมาก. 4 กุมภาพันธ์ 2546. กล่าวว่ากิจกรรมเสริมหลักสูตรเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นตามนโยบายของโรงเรียนโดยคำนึงถึงความสนใจของผู้เรียน ส่งเสริมการทำงานเป็นกลุ่ม มีการประสานกับชุมชนและองค์กรภายนอก สังกัดจากความสนใจพบว่ากิจกรรมทางด้านกีฬาและกิจกรรมทัศนศึกษานอกสถานที่นักเรียนจะมีความสนใจมาก ส่วนกิจกรรมที่เป็นการปฏิบัติศาสนกิจ เช่น การละหมาด 5 เวลา การละหมาดวันศุกร์ การถือศีลอดในเดือนรอมฎอน เป็นต้น เป็นกิจกรรมที่ทางโรงเรียนให้นักเรียนทุกคนต้องเข้าร่วม เพราะเป็นฝึกปฏิบัติตามหลักการปฏิบัติพื้นฐานของศาสนาอิสลาม ซึ่งนักเรียนได้ปฏิบัติศาสนกิจได้เป็นอย่างดีเช่นเดียวกับกิจกรรมอื่นๆ

จากการสัมภาษณ์สุชาติ เชื้อนสุวรรณ. 22 มกราคม 2546. กล่าวว่ากิจกรรมเสริมหลักสูตรเป็นกิจกรรมที่มีความหลากหลายและเป็นกิจกรรมที่มีการใช้คำสอนศาสนาอิสลาม

เสริมสร้างความศรัทธา และสร้างจิตสำนึกในการเป็นมุสลิมที่ดี สามารถสร้างความตระหนักแก่นักเรียน เพื่อป้องกันกันปัญหาสุขภาพจิตได้ผลดีมาก

1.4 ปัจจัยอื่นที่เกี่ยวข้องกับการปรับใช้คำสอนศาสนาอิสลามเพื่อป้องกันปัญหาสุขภาพจิต จากการสัมภาษณ์ครูผู้สอน พบว่า ครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้อง มีหลายปัจจัยด้วยกันที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมของครู ซึ่งประมวลได้หลายประการ เช่น ปัจจัยด้านการบริหารจัดการภายในโรงเรียนเกี่ยวกับการวางแผน และการกำหนดนโยบายของโรงเรียน การจัดงบประมาณสนับสนุนการสอนและกิจกรรมต่างๆ ปัจจัยตัวผู้บริหารโรงเรียน เช่น ทัศนคติของผู้บริหาร การให้ความสำคัญต่อปัญหาสุขภาพจิตของผู้บริหาร การรักษากฎระเบียบของโรงเรียน การเสริมขวัญและกำลังใจในการทำงานของครู การจัดการหอพักและสภาพแวดล้อมในโรงเรียนรวมทั้งการประสานกับองค์กรภายนอก

ปัจจัยด้านครูผู้สอนของโรงเรียนทุกคน เช่น ความสนใจและความตระหนักต่อปัญหาสุขภาพจิต ความตั้งใจในการทำงานและความเอาใจใส่นักเรียนต่อการเรียนการสอนและกิจกรรมนักเรียน ปัจจัยด้านตัวนักเรียนเกี่ยวข้องกับสติปัญญา ค่านิยม ความสนใจ ความเอาใจใส่ การเรียนและการรู้จักเลือกคบเพื่อน ปัจจัยด้านครอบครัวนักเรียน เกี่ยวข้องกับบรรยากาศและความอบอุ่นในครอบครัว การทำคนเป็นแบบอย่างของพ่อแม่และสมาชิกในครอบครัว ปัจจัยด้านชุมชนรอบโรงเรียน เกี่ยวกับการให้ความร่วมมือละเป็นหูเป็นตากับทางโรงเรียน ตลอดจนถึงสิ่งแวดล้อมทางสังคม เช่น มีแหล่งค้ายาเสพติด สถานเริงรมย์ บ่อนการพนัน การทำงานของผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำทางศาสนาและเจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจในหมู่บ้าน เป็นต้น

ปัจจัยด้านสังคมทั่วไป เกี่ยวข้องกับค่านิยมของเยาวชนร่วมสมัยที่นิยมในวัตถุ การแสวงหาความสนุกสนานและการเที่ยวเตร่ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ ครูสอนศาสนากล่าวว่ามันส่งผลต่อนักเรียน และการจัดการเรียนการสอนของครูสอนศาสนาอิสลามที่ใช้คำสอนศาสนาอิสลามเพื่อป้องกันปัญหาสุขภาพจิต

2. ผลการดำเนินการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมของครูผู้สอนศาสนาอิสลาม เพื่อการป้องกันปัญหาสุขภาพจิต ตามความคิดเห็นของนักเรียนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

2.1 ผลการเรียนวิชาศาสนาอิสลาม พบว่า นักเรียนเรียนวิชาศาสนาที่มีเนื้อหา คำสอนเกี่ยวข้องกับยาเสพติดหรือเป็นวิชาที่ครูผู้สอน สอดแทรกคำสอนที่เกี่ยวกับยาเสพติดมากที่สุดคือวิชาศานบัญญัติ อัลกุรอาน วจนศาสตร์ จริยธรรม กุรอาน อรรถาธิบาย อัลกุรอาน และเอกภาพ

เนื้อหาคำสอนศาสนาอิสลามที่เกี่ยวกับยาเสพติดที่นักเรียนสามารถยกตัวอย่าง สอดคล้องเป็นส่วนใหญ่ ได้แก่ คำสอนที่มาจากคัมภีร์อัลกุรอานบทที่ 5 โองการที่ 90 - 91 ความว่า

“ไต่บรรดาผู้ศรัทธาทั้งหลาย แท้จริง สุรา การพนัน การบูชาอัญ และการเสี้ยมทาส เป็นสิ่งโสมมจากการกระทำของมารร้าย ดังนั้นจงหลีกเลี่ยงมัน...” และในบทอื่นของคัมภีร์อัลกุรอาน เช่น “แท้จริงการละหมาดขัดแย้งจากการทำชั่วและสิ่งที่น่ารังเกียจ” และวจนะศาสนาคัมภีร์ว่า “ทุกสิ่งที่มีนเมาเป็นสิ่งต้องห้าม”

จากการสัมภาษณ์ โอ้ สันประเสริฐ. 22 มีนาคม 2546. ได้กล่าวถึง วจนะของศาสดาจากวิชาศาสนบัญญัติว่า “สิ่งใดก็ตามที่เสพเข้าไปแล้วเป็นอันตรายต่อร่างกายเป็นสิ่งต้องห้าม และอัลลอฮ์ทรงสถาปนาแข่งสุราและผู้เกี่ยวข้องกับสุรา”

จากการสัมภาษณ์ สมดี ชูไช๊ะ. 10 มีนาคม 2546 กล่าวถึงคำสอนจากคัมภีร์อัลกุรอานว่า “จงอย่าโหมตัวของสุเจ้าสู่ความพินาศโดยมือของ พวกเจ้าเอง” และนาริสา ชมภูษ. 26 กุมภาพันธ์ 2546. กล่าวถึงคำสอนศาสนาอิสลามคนหนึ่งซึ่งมาจากครูผู้สอนในลักษณะความหมายโดยรวมว่า “หลักการของศาสนาอิสลามไม่อนุโมติให้มุสลิมเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ซึ่งผู้เสพและเกี่ยวข้องจะได้รับโทษทั้งโลกนี้และโลกหน้า”

วิธีการเรียนการสอนที่ครูผู้สอนใช้ในการนำคำสอนศาสนาอิสลามที่เกี่ยวกับยาเสพติดมาใช้ในการเรียนการสอน นักเรียนส่วนใหญ่มีความเห็นว่าครูใช้วิธีการบรรยาย โดยการสอดแทรกอ้างอิงคำสอนจากคัมภีร์อัลกุรอานและวจนะของศาสดาเป็นส่วนใหญ่

จากการสัมภาษณ์สุกัญญา หวันเต๊ะ. 26 กุมภาพันธ์ 2546. กล่าวว่าครูใช้วิธีการให้นักเรียนอภิปรายกลุ่ม ให้นักเรียนเลือกหัวข้ออภิปรายเกี่ยวกับปัญหาเสพติด เช่น ยาเสพติดกับสังคมมุสลิม สาเหตุและการแก้ปัญหาเสพติดในสังคมมุสลิม เป็นต้น พร้อมทั้งให้เพื่อนนักเรียนซักถามผู้อภิปรายได้

วิธีการระดมสมองจากการสัมภาษณ์ วิศิษฐ์ โบบทอง. 8 มีนาคม 2546. กล่าวว่า ครูผู้สอนใช้วิธีการให้นักเรียนระดมสมอง ในการสอนที่เกี่ยวกับสิ่งเสพติดให้โทษ ครูตั้งประเด็นต่างๆ เช่น สาเหตุของปัญหาเสพติดเกิดจากอะไรบ้าง การแพร่ระบาดของยาเสพติดในสังคมเป็นไปได้อย่างไร ยาเสพติดร้ายแรงที่แพร่ระบาดถ้าเป็นชื้อคนไม่ชนิดหนึ่ง ควรจะตั้งชื่อว่าเป็นชื้ออะไร เป็นต้น แล้วครูก็จะให้นักเรียนทุกคน ช่วยกันตอบคำถามตามประเด็นต่างๆ

ผลการจัดการเรียนการสอน โดยใช้คำสอนศาสนาอิสลามเพื่อป้องกันปัญหาเสพติดนักเรียนส่วนใหญ่เห็นว่าได้ผลค่อนข้างมาก เพราะได้ความรู้เรื่องยาเสพติดและคำสอนศาสนาอิสลามที่เกี่ยวกับยาเสพติดทำให้นักเรียนเกิดความตระหนัก เห็นว่ายาเสพติดเป็นสิ่งที่อันตรายและมีบาปโทษ

จากการสัมภาษณ์โอ้ สันประเสริฐ. 22 มีนาคม 2546 และวาสิณี จิตจาร์ภย์. 23 กุมภาพันธ์ 2546. กล่าวสอดคล้องกันว่า นักเรียนเกิดความเข้าใจและมีความตระหนักป้องกัน

ตนเองจากการคบเพื่อนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดและมีความเห็นว่าการเสพติดและเกี่ยวข้องกับยาเสพติดเป็นความผิดมีบาปจะได้รับโทษทั้งโลกนี้และโลกหน้า

จากการสัมภาษณ์นัททิ ทำเผือก. 18 มีนาคม 2546. และอาลิสา หะจี. 22 มีนาคม 2546. กล่าวสอดคล้องกันอีกว่า จากสถานการณ์ปัญหาเสพติดที่กำลังแพร่ระบาดอย่างหนักและครูผู้สอนได้เน้นย้ำคำสอนเกี่ยวกับยาเสพติดและดูแลวดชั้นนักเรียน ทำให้นักเรียนส่วนใหญ่เกิดความตระหนักไม่เสพติด และเกี่ยวข้องกับยาเสพติดและเห็นว่ามีนักเรียนส่วนน้อยจำนวนหนึ่งเท่านั้นที่ยังมีพฤติกรรมสูบบุหรี่

2.2 ผลการดำเนินการจัดกิจกรรมตามหลักสูตรของครูผู้สอนศาสนาอิสลาม ตามความคิดเห็นของนักเรียนพบว่านักเรียนส่วนใหญ่มีความเห็นว่าการผู้สอนศาสนาอิสลามมีส่วนร่วมในกิจกรรมตามหลักสูตรทุกกิจกรรม และกิจกรรมที่ครูผู้สอนศาสนามีบทบาทมากในการนำคำสอนศาสนาอิสลามเพื่อป้องกันปัญหาเสพติดคือ กิจกรรมศาสนาอิสลามมีกิจกรรมต่างๆ เช่น กิจกรรมวันสำคัญทางศาสนาอิสลาม กิจกรรมเข้าค่ายอบรมคุณธรรมจริยธรรมอิสลาม กิจกรรมบรรยายธรรมอิสลามและกิจกรรมปฏิบัติศาสนกิจต่างๆ เป็นต้น นอกนั้นกิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี ผู้นำเพื่อประโยชน์ เนาะแนว และกิจกรรมอิสระ เป็นกิจกรรมที่ครูผู้สอนวิชาสามัญกับครูผู้สอนวิชาศาสนาร่วมมือกันดำเนินการ

อย่างไรก็ตามในการจัดกิจกรรมต่างๆ มีการบูรณาการคำสอนและกิจกรรมที่เป็นการปฏิบัติศาสนกิจเข้าด้วยกัน เช่น กิจกรรมลูกเสือเนตรนารี ซึ่งโรงเรียนจัดสัปดาห์ละ 1 คาบ และกิจกรรมเข้าค่ายพักแรมลูกเสือ-เนตรนารี ในช่วงเวลาปลายภาคเรียนที่ 2 ของทุกปีการศึกษา จัดกิจกรรมต่างๆ ของลูกเสือ เช่น การผจญภัย การเดินทางไกล การเปิดค่ายลูกเสือ การแสดงกิจกรรมต่างๆ ในกิจกรรมเหล่านี้ก็จะมีการผสมผสานกับกิจกรรมทางศาสนา เช่น การคูอาฮ์ (การขอพร) การบรรยายธรรมอิสลาม การละหมาด การดักเตือนเพื่อรำลึกตามแนวทางของศาสนา (นาซิฮัต) รวมทั้งการแต่งกายในชุดดำลองที่สอดคล้องกับคำสอนศาสนาอิสลาม เช่น นักเรียนหญิงมีผ้าคลุมศีรษะ นักเรียนชายนุ่งกางเกงขาขาว สวมหมวกขาว และใช้ผ้าพันคอลูกเสือ เป็นต้น

ในการจัดกิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี กิจกรรมเนาะแนว กิจกรรมอิสระและกิจกรรมชุมนุมต่างๆ ของนักเรียนนั้น ครูผู้สอนศาสนาจะสอดแทรกคำสอนศาสนาอิสลามในการบรรยายธรรม การดักเตือนเพื่อการรำลึกคำสอนทางศาสนา ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องการประพฤติปฏิบัติตนตามหลักการศาสนา การเน้นย้ำให้นักเรียนไม่เสพติดและเกี่ยวข้องกับยาเสพติดและสิ่งผิดหลักคำสอนศาสนาอิสลามต่างๆ จากการสัมภาษณ์สุกัญญา หวันเต๊ะ. 26 กุมภาพันธ์ 2546. กล่าวถึงวิธีการใช้คำสอนศาสนาอิสลามที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดของครูผู้สอนว่า ส่วนใหญ่แล้วครูผู้สอนสอดแทรกคำสอนโดยวิธีการบรรยายในกิจกรรมต่างๆ ตามสถานการณ์ และจากการสัมภาษณ์

อาลิสา หะจี. 22 มีนาคม 2546 และนัทที ทำเผือก. 18 มีนาคม 2546. กล่าวสอดคล้องกันว่า กิจกรรมอิสระที่เป็นกิจกรรมชุมนุมกีฬาต่างๆ นักเรียนจะให้ความสนใจมาก เช่น ชุมนุมฟุตบอล ชุมนุมวอลเลย์บอล ชุมนุมบาสเกตบอล เป็นต้น เมื่อมีการจัดการแข่งขัน นักเรียนจะเข้าร่วมชมและร่วมแข่งขันจำนวนมาก โรงเรียนมีเกณฑ์ประเมินนักเรียนผ่านหรือไม่ผ่านกิจกรรมตามหลักสูตร ในกิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี กิจกรรมผู้บำเพ็ญประโยชน์และกิจกรรมทางศาสนาอิสลาม นักเรียนต้องเข้าร่วมกิจกรรมไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเวลาจัดที่กิจกรรมต่อภาคเรียน ส่วนกิจกรรมแนะแนว และกิจกรรมอิสระไม่มีการประเมินแต่ให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรม

ผลการใช้คำสอนศาสนาอิสลามในการจัดกิจกรรมตามหลักสูตร พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความเห็นว่าได้ผลค่อนข้างมาก จากการที่ครูผู้สอนศาสนา สอดแทรกคำสอนศาสนาอิสลามโดยการบรรยายและอ้างอิงคำสอนในกิจกรรมต่างๆ และกิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี บำเพ็ญประโยชน์ และกิจกรรมทางด้านศาสนา เป็นกิจกรรมที่นักเรียนต้องเข้าร่วมไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเวลาที่จัดกิจกรรมในภาคเรียนจึงจะผ่านเกณฑ์ซึ่งถ้าหากไม่ผ่านก็จะไม่จบการศึกษา

จากการสัมภาษณ์ วิสิทธิ์ โบบทอง. 8 มีนาคม 2546. และ จีรวรรณ หลงจี. 28 กุมภาพันธ์ 2546. กล่าวสอดคล้องกันเกี่ยวกับผลการใช้วิธีการให้ความรู้ ผสมผสานกับการจัดกิจกรรมโดยการบรรยายของครูว่า ครูบรรยายสอดแทรกคำสอนและตักเตือนให้ข้อคิดเกี่ยวกับยาเสพติด ทำให้นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดว่าเป็นสิ่งที่มีพิษภัยและมีโทษหนักทั้งโลกนี้และโทษทัณฑ์ที่จะได้รับในโลกหน้า ถ้าเข้าไปเสพและเกี่ยวข้องกับมัน

อย่างไรก็ตามในส่วนของนักเรียนมีความเห็นแตกต่างกันในด้านผลของการใช้คำสอนศาสนาอิสลามของครูผู้สอนในการจัดกิจกรรม จากการสัมภาษณ์ ไอ้ สันประเสริฐ. 22 มีนาคม 2546. และสุกัญญา หวันเต๊ะ. 26 กุมภาพันธ์ 2546. กล่าวสอดคล้องกันว่าการสอดแทรกคำสอนโดยการบรรยายเป็นหลักในกิจกรรมต่างๆ ของครูผู้สอนศาสนาน่าจะได้ผลในระดับปานกลางเพราะเมื่อนักเรียนจะรับฟังการบรรยายของครู แต่ลำพังเพียงการรับฟังได้ความรู้เพียงอย่างเดียว นักเรียนอาจจะเกิดความตระหนักไม่เพียงพอและตนคิดว่า การให้ความรู้ และให้เกิดความตระหนักควรใช้วิธีการที่หลากหลายและเข้มข้นกว่าเพียงการบรรยายให้ความรู้เป็นหลัก

2.3 ผลการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อการป้องกันปัญหาเสพติดของครูผู้สอนศาสนาอิสลามตามความคิดเห็นของนักเรียน จากการสังเกตและสัมภาษณ์นักเรียนพบว่านักเรียนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าการเสริมหลักสูตรที่ทางโรงเรียนจัดมีหลากหลาย เช่น กิจกรรมการละหมาด 5 เวลา การละหมาดวันศุกร์ การถือศีลอดในเดือนรอมฎอน ซึ่งทางโรงเรียนกำหนดให้นักเรียนทุกคนต้องเข้าร่วม เพื่อฝึกฝนและปฏิบัติในช่วงเวลาที่กำหนด เพราะทางโรงเรียนถือว่า

การปฏิบัติศาสนกิจพื้นฐานที่กล่าวมา เป็นหน้าที่ของผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามต้องปฏิบัติตลอดชีวิต เพื่อภักดีต่อพระองค์อัลลอฮ์และชาติเกลตาตนเอง

การใช้คำสอนศาสนาอิสลามที่เกี่ยวกับยาเสพติดของครูผู้สอนศาสนาอิสลาม โดยการบรรยายสอดแทรกคำสอน ทั้งในการบรรยายทางศาสนาทั่วไป และการดักเตือนให้รำลึก คำสอนของศาสนา (นาซิฮัต) หลังละหมาดต่างๆ เป็นช่วงสั้นๆ และใช้ในการแสดงธรรม (คุฎบะฮ์) ในการละหมาดวันศุกร์ (ญุมอัต) ซึ่งเป็นละหมาดสำคัญอีกละหมาดหนึ่งที่ศาสนากำหนดให้ผู้ชายมุสลิมที่บรรลุนิติภาวะ (อาเกิลบาลิหม) ทุกคนในชุมชนต้องละหมาดและฟังการแสดงธรรมอิสลามพร้อมกัน

นอกจากนั้นแล้วนักเรียนส่วนใหญ่ ได้กล่าวถึงกิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้นของโรงเรียนเอกชน เช่น กิจกรรมทางวิชาการ ของชุมนุมวิทยาศาสตร์ ชุมนุมสังคมศึกษา ชุมนุมงานประดิษฐ์ เป็นต้น ซึ่งมักจะจัดในวันวิชาการของโรงเรียน การเชิญวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิทางศาสนาอิสลามมาบรรยายธรรม การเชิญเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้รับผิดชอบงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดจากกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดนครศรีธรรมราช มาบรรยายให้ความรู้ในโรงเรียนพร้อมกับการจัดนิทรรศการเรื่องยาเสพติด กิจกรรมการเดินทางรณรงค์ต่อต้านยาเสพติดในชุมชนใกล้โรงเรียน กิจกรรมการเข้าร่วมกับทางจังหวัดภูมูณคนไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด

การจัดงานการกุศลของโรงเรียนร่วมกับชุมชน การแข่งขันกีฬาและกีฬาระหว่างโรงเรียน ในกิจกรรมเกี่ยวกับการส่งเสริมประชาธิปไตยนักเรียน มีการเลือกประธานและกรรมการนักเรียน เพื่อให้นักเรียนฝึกปกครองตนเอง จากการสัมภาษณ์ เมธา พลานิน.3 มีนาคม 2546. และ อาหดี ชุมชวด. 3 มีนาคม 2546. กล่าวสอดคล้องกันว่า โรงเรียนประเภทนี้ศาสนา เป็นโรงเรียนที่มีบ้านพักของนักเรียนเป็นหลักๆ หรือที่เรียกว่าปอเนาะ จำนวนร้อยละห้า นักเรียนพักรวมกัน ครูจะจัดกลุ่มปอเนาะหรือบ้านพักเป็นกลุ่มบ้าน มีการเลือกผู้ใหญ่บ้านและกำนัน รวมทั้งเลือกอิหม่าม คอเต็บ บิหลัน ซึ่งเป็นตำแหน่งผู้นำทางศาสนาจากกลุ่มนักเรียนเพื่อทำหน้าที่ปกครองดูแลกันเอง รวมทั้งระแวงระวังปัญหายาเสพติดของนักเรียนด้วย ซึ่งมีครูสอนศาสนาประจำหอพักเป็นที่ปรึกษา กำกับดูแลอีกชั้นหนึ่ง

ผลจากการที่ครูใช้คำสอนศาสนาอิสลามเพื่อป้องกันปัญหายาเสพติดในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรจากการสังเกตและสัมภาษณ์นักเรียนพบว่า ได้ผลดีเป็นส่วนใหญ่จากการจัดกิจกรรมที่ให้ความรู้ ฝึกฝนให้นักเรียนได้รับประสบการณ์อย่างหลากหลาย ช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ ผู้นำก็รู้ผิดถูกชั่วดี มีความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น

จากการสัมภาษณ์ ธนาภรณ์ กาษแก้ว. 24 กุมภาพันธ์ 2546. และ สุกัญญา หวันเต๊ะ. 26 กุมภาพันธ์ 2546. กล่าวสอดคล้องกันถึงวิธีการที่เป็นมาตรการหนึ่งในการควบคุม

พฤติกรรมนักเรียนว่า แต่ละภาคเรียนทางโรงเรียนจะตั้งคะแนนจิตพิสัยให้นักเรียนคนละ 100 คะแนน ถ้านักเรียนเข้าเรียนและเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ครบ และไม่ประพฤติคนผิดระเบียบของโรงเรียน คะแนนจิตพิสัยก็จะได้เต็ม แต่ถ้านักเรียนปฏิบัติคนบกพร่องในเรื่องใดก็จะถูกตัดคะแนน ถ้านักเรียนคนใดถูกตัดคะแนนเกิน 20 คะแนน ครูจะนักเรียนผู้นั้นเข้าค่ายอบรมคุณธรรมจริยธรรมอิสลามเข้มข้นเป็นเวลา 3 วัน ก่อนกลับบ้านช่วงปิดภาคเรียน ซึ่งวิธีการดังกล่าวนี้สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนักเรียนได้มาก

ในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับปัญหาสุขภาพจิต จากการสัมภาษณ์นุชิต ขุนจิต, 22 กุมภาพันธ์ 2546. กล่าวว่า “เมื่อปลายเดือนมิถุนายน 2545 ในวันต่อต้านยาเสพติดทาง โรงเรียนได้เชิญประธานกรรมการอิสลามประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช หัวหน้าฝ่ายข้อมูลสำนักงานจังหวัด และผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดนครศรีธรรมราช มาร่วมบรรยายและจัดนิทรรศการเกี่ยวกับยาเสพติด พร้อมทั้งแจกเอกสารและแจกเสื้อยืดที่มีสัญลักษณ์ต่อต้านยาเสพติด ที่โรงเรียนมุสลิมสันติธรรมมูลนิธิ ซึ่งโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในเขตอำเภอเมืองอีก 3 โรงเรียนส่งครูและนักเรียนมาร่วมกิจกรรมด้วย ในวันนั้นคนและเพื่อนนักเรียนรู้สึกประทับใจที่ได้ความรู้เกี่ยวกับปัญหาสุขภาพจิตหลายแง่มุมทั้งจากวิทยากรผู้นำทางด้านศาสนาอิสลาม เจ้าหน้าที่ฝ่ายข้อมูลจังหวัด และเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ทำงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

จากการสัมภาษณ์ อาติสา หะจิ, 22 กุมภาพันธ์ 2546. และจิรวรรณ หลงจิ, 23 กุมภาพันธ์ 2546. มีความเห็นและกล่าวสอดคล้องกันว่าโรงเรียนจัดกิจกรรมการรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด มีกิจกรรมให้ความรู้ทางด้านศาสนาอิสลาม โดยการเชิญผู้นำทางด้านศาสนาอิสลามและเจ้าหน้าที่ตำรวจมาบรรยายร่วมกันพร้อมการจัดนิทรรศการ แจกเอกสารให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด สามารถให้ความรู้และสร้างความตระหนักแก่นักเรียนได้เป็นอย่างดี ซึ่งต่อมาโรงเรียนได้ดำเนินการรณรงค์อย่างต่อเนื่อง โดยการกวาดขันนักเรียนกลุ่มเสี่ยงคือกลุ่มที่สูบบุหรี่และกลุ่มที่เกเร ทำให้นักเรียนกลุ่มนี้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมดีขึ้นและมีจำนวนลดลงและคนเห็นว่าเป็นวิธีการที่ได้ผลดีมาก

2.4 ความคิดเห็นทั่วไปของนักเรียนเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมของครู โดยใช้คำสอนศาสนาอิสลามเพื่อป้องกันยาเสพติด ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จากการสังเกตและสัมภาษณ์นักเรียน พบว่านักเรียนมีความคิดเห็นและมีข้อเสนอแนะที่หลากหลาย ดังนี้

จากการสัมภาษณ์ ธนากรณ์ ภายแก้ว, 24 กุมภาพันธ์ 2546. กล่าวว่าในจัดการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมโดยใช้คำสอนศาสนาอิสลามที่เกี่ยวกับยาเสพติด คนมีความต้องการให้ครูผู้สอนใช้คำสอนหรืออ้างอิงคำสอนจากคัมภีร์อัลกุรอานและจากวจนะศาสดาเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้ให้นักเรียนนำไปเป็นความรู้ข้อเตือนสติและสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

และต้องการให้ครูผู้สอนจัดกิจกรรมรณรงค์ต่อต้านยาเสพติดในโรงเรียนให้มากขึ้น เพราะปัจจุบัน ปัญหาเสพติดระบาดในกลุ่มนักเรียนมาก ต้องการให้ทางโรงเรียนใช้สื่อต่างๆ ที่เกี่ยวกับการให้ความรู้ยาเสพติดเพิ่มมากขึ้น เช่น ภาพโปสเตอร์ วิทยุทัศน์ และเอกสารค้นคว้าต่างๆ และถ้าเป็นไปได้ควรแยกเป็นประเภทหรือชนิดของยาเสพติดด้วย

จากการสัมภาษณ์ นารีสา ชมภูษ. 26 กุมภาพันธ์ 2546. กล่าวเกี่ยวกับการใช้คำสอนศาสนาอิสลามเพื่อป้องกันปัญหาเสพติดของครูผู้สอนว่า เป็นสิ่งที่ดีในการให้ความรู้ แต่การให้เกิดความตระหนักอย่างได้ผลนั้น ทางครูผู้สอนควรมีการจัดกิจกรรมรณรงค์ต่อต้านยาเสพติดอย่างค่อเนื่อง และควรกำหนดให้นักเรียนทุกชุมนุมมีส่วนร่วมในกิจกรรมนี้ จัดกิจกรรมอย่างน้อยประมาณเดือนละ 1 ครั้ง เช่น กิจกรรมของโครงการโรงเรียนสีขาว และกิจกรรมทางศาสนาที่ปลูกฝังคำสอนอิสลามเกี่ยวกับยาเสพติด

จากการสัมภาษณ์ สุกัญญา หวันเต๊ะ. 26 กุมภาพันธ์ 2546. กล่าวว่า “การเสพติดเป็นการฝ่าฝืนหลักคำสอนศาสนาอิสลามมีโทษและอันตรายเห็นชัดเจนในโลกปัจจุบันนี้ ทั้งโทษต่อตนเอง ครอบครัว และทรัพย์สิน ส่วนบาปโทษในโลกหน้า อัลลอฮ์จะลงโทษโดยการทรมานต่างๆ อย่างหนักเช่นเดียวกับคนที่ดื่มสุรา เช่น ถูกเอาตะกั่วที่กำลังร้อนเหลวกรอกปาก เป็นต้น”

จากการสัมภาษณ์ จีรวรรณ หลงจิ. 28 กุมภาพันธ์ 2546. ให้ความคิดเห็นว่า “คำสอนศาสนาอิสลามที่เกี่ยวกับยาเสพติด ควรแยกเป็นวิชาหนึ่งโดยเฉพาะเพราะเป็นความรู้มีประโยชน์มากต่อเด็ก เยาวชน และมุสลิมทั่วไปหรืออย่างน้อยควรจัดทำเป็นเอกสารอ่านประกอบแก่นักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จากการสัมภาษณ์ จีรวรรณ โค้ระมัน. 28 กุมภาพันธ์ 2546. กล่าวให้ความคิดเห็นว่า “จากการที่ครูสอนให้ความรู้คำสอนศาสนาอิสลามเพื่อป้องกันปัญหาเสพติด แม้ว่าไม่สามารถทำให้นักเรียนที่ติดยาหยุดเสพได้ทันทีทันใด แต่การให้ความรู้สร้าง ความเข้าใจดังกล่าวนี้ สามารถสร้างความตระหนักได้ในระยะยาว” และ จีรวรรณ โค้ระมัน เสนอแนะว่า เมื่อนักเรียนมีปัญหาควรจะไปปรึกษาครูแนะแนวหรือครูที่ปรึกษาหรือเพื่อนที่ดีที่สนิทกันและที่สำคัญต้องไม่ไปพึ่งพาเสพติด

จากการสัมภาษณ์ โอ๋ สันประเสริฐ. 22 มีนาคม 2546. กล่าวว่า “การที่ครูผู้สอนศาสนาใช้คำสอนศาสนาอิสลามเพื่อป้องกันปัญหาเสพติด ช่วยป้องกันปัญหาได้จริง เพราะนักเรียนส่วนใหญ่ปฏิบัติศาสนกิจ ยึดถือศาสนาเป็นที่พึ่งทางจิตใจ และมีความยำเกรงต่อพระองค์อัลลอฮ์ เมื่อครูอ้างอิงคำสอนจากคัมภีร์อัลกุรอานและวงนะของศาสดาใช้ในการเรียนการสอนและกิจกรรมพร้อมกับการที่คณะครูได้ดูแลกวาดขันนักเรียนอย่างจริงจัง ตนเห็นว่าปัญหาเสพติดในโรงเรียน มีน้อยมาก”

จากการสัมภาษณ์นันทิ ทำเผือก. 18 มีนาคม 2546. และสมคิด อุโฆ๊ะ. 10 มีนาคม 2546. กล่าวสอดคล้องกันว่า “ที่โรงเรียนกำลังดำเนินการทั้งในด้านการเรียนการสอน และกิจกรรมเพื่อป้องกันปัญหายาเสพติดซึ่งตนเห็นว่าได้ผลคืออยู่แล้ว แต่ขอเสนอให้โรงเรียนมีการดำเนินการรณรงค์อย่างต่อเนื่องของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย” และอนุชิต ขุนจิต. 22 กุมภาพันธ์ 2546. ก็มีความคิดเห็นสอดคล้องกันในประเด็นดังกล่าว แต่ได้เสนอเพิ่มเติมว่า ในโรงเรียนควรมีการสุ่มตรวจปัสสาวะเพื่อหาสารเสพติดเป็นระยะๆ เพื่อเป็นการป้องกันและป้องปรามไปในคราวเดียวกัน และได้กล่าวเพิ่มเติมอีกประเด็นหนึ่งเกี่ยวกับการป้องกันปัญหายาเสพติดในโรงเรียนซึ่งเป็นเรื่องที่พักของนักเรียนว่า โรงเรียนควรสร้างหอพักเพิ่มเพื่อให้สามารถรับนักเรียนอยู่ประจำให้มากขึ้น เพราะสังเกตเห็นว่านักเรียนที่อยู่ประจำในหอพักของโรงเรียน จะมีโอกาสเรียนรู้อาชีพต่างๆ และปฏิบัติศาสนกิจต่างๆ ได้มากกว่านักเรียนที่ไม่อยู่หอพัก เพราะมีครูสอนศาสนาที่พักในบริเวณโรงเรียนคอยดูแลตลอดเวลา ส่วนนักเรียนที่เดินทางไปกลับบ้านทุกวันก็มีข้อดีที่ได้อยู่กับผู้ปกครอง แต่ชุมชนรอบข้างก็มีอิทธิพลทั้งด้านบวกและลบ

จากการสัมภาษณ์ สุเทพ นฤมล. 15 มีนาคม 2546. ได้กล่าวให้ความคิดเห็นถึงการส่งเสริมการเล่นกีฬาของนักเรียนว่า “โรงเรียนควรส่งเสริมกิจกรรมกีฬาของนักเรียนให้มากขึ้นเพื่อป้องกันยาเสพติดได้ด้วย เพราะนักเรียนเป็นวัยที่มีพลังกำลังเหลือเพื่อการได้ออกกำลังกายหรือเล่นกีฬาจะช่วยให้นักเรียนใช้เวลาเป็นประโยชน์ ผ่อนคลายจากความเครียดต่างๆ ช่วยให้อุณหภูมิร่างกายและจิตใจของนักเรียนดี และไม่มั่วสุมกันทำในสิ่งที่ไม่ดีหรือสิ่งที่ไร้สาระต่างๆ”

ความคิดเห็นของครูผู้สอนศาสนาอิสลามต่อเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันปัญหา ยาเสพติดในโรงเรียน

จากการศึกษาความคิดเห็นของครูผู้สอนศาสนาอิสลามในการแสดงความคิดเห็นอื่นๆที่เกี่ยวข้องเพื่อการป้องกันปัญหายาเสพติดในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามพบว่าครูสอนศาสนาอิสลามมีความคิดเห็นที่หลากหลาย

จากการสัมภาษณ์ หวันหยา ไทรทอง. 1 กุมภาพันธ์ 2546. กล่าวว่า “ครูควรปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนจากการมุ่งสอนหนังสือเพื่อเน้นการให้ความรู้แก่นักเรียนเป็นหลักมาเป็น การมุ่งเน้นสอนคนสร้างคนให้รู้จักคิดเป็นทำเป็นและแก้ปัญหาเป็น เพื่อเป็นคนที่มีความรู้และเป็นคนดีมีคุณธรรมไปพร้อมกัน และครูในโรงเรียนทุกคนควรมุ่งมั่นในการทำงาน มีการทำงานเป็นทีม มีการประสานงานต่อกันให้มากขึ้นและมีความเป็นมาตรฐานเดียวกัน ในการดูแลกวดขันนักเรียนให้ปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียน

จากการสัมภาษณ์ สุรศักดิ์ กลอนเสมา. 3 กุมภาพันธ์ 2546. กล่าวให้ความคิดเห็นว่า “การป้องกันและแก้ปัญหาสุขภาพจิตในโรงเรียนให้ได้ผลนั้น รัฐบาลต้องดำเนินการป้องกันและปราบปรามสุขภาพจิตในสังคมทั่วไปพร้อมกันไปด้วย เพราะสาเหตุของปัญหาสุขภาพจิตในโรงเรียนมาจากภายนอกโรงเรียน และโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามต้องปลูกฝังและสร้างค่านิยมใหม่ให้นักเรียนในการพัฒนาตนเองและการเป็นคนดีมีคุณธรรมทำตนเป็นคนมีประโยชน์คือส่วนรวมและไม่ถ่มลงหมักหมมกับแสงสี ชิคเฮาครา นักร้อง นักแสดงและผู้ที่มีชีวิตติดอยู่กับวัตถุนิยมและความสนุกสนานเพลิดเพลินที่ขัดกับหลักการศาสนาอิสลามมาเป็นแบบอย่าง”

จากการสัมภาษณ์ วิชัย บุญมาก. 4 กุมภาพันธ์ 2546. กล่าวให้ความคิดเห็นว่า “ต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพจิตของรัฐเข้ามาดูแลและสนับสนุนการป้องกันปัญหาสุขภาพจิตในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามให้มากขึ้น ทั้งทางด้านวิชาการ สื่อ อุปกรณ์และงบประมาณฝึกอบรมครู เป็นต้น และให้ข้อสังเกตเพิ่มเติมว่ามุสลิมส่วนใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพจิตมักมาจากครอบครัวที่ห่างเหินศาสนาและไม่เคร่งครัดกับการปฏิบัติตนตามหลักการศาสนาอิสลาม

จากการสัมภาษณ์ หล่อ สาขารวี. 30 มกราคม 2546. กล่าวว่า “โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ควรเน้นการปลูกฝังความศรัทธาด้วยคำสอนจากคัมภีร์อัลกุรอานและวจนะของศาสนามุฮัมมัดเป็นหลัก โดยการปลูกฝังหลักการศรัทธาพื้นฐานให้มั่นคงก่อนแล้วฝึกฝนในหลักการปฏิบัติเพื่อเป็นภูมิคุ้มกันนักเรียนจากการทำความชั่วต่างๆ และในขณะที่เด็กกันครูผู้สอนต้องปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียนด้วย และจากการสัมภาษณ์ วีระ มะหะมัด. 20 กุมภาพันธ์ 2546. กล่าวว่า “ปัญหาสุขภาพจิตเป็นปัญหาใหญ่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องตั้งแต่ พ่อแม่ โรงเรียน ชุมชน องค์กรปกครองท้องถิ่น องค์กรเอกชน และทางราชการจะต้องประสานงานความร่วมมือป้องกันและแก้ไขปัญหาไปในทิศทางเดียวกัน

จากการสัมภาษณ์ รอมิ๊ะ บุญมาศ. 27 มกราคม 2546. กล่าวว่า “ปัญหาสุขภาพจิตของนักเรียนเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับปัญหาอื่นๆ เช่น การไม่สนใจการเรียน การหนีคาบเรียน การเล่นเกมพนัน และการทะเลาะวิวาท เป็นต้น การป้องกันและแก้ปัญหาสุขภาพจิตนอกจากการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมแล้ว ครูต้องให้ความรักความอบอุ่นและความเอาใจใส่แก่นักเรียนด้วย และทำไปพร้อมกับการแก้ปัญหาอื่นๆ ด้วย” จากการสัมภาษณ์ เฝ้าซี วงศ์ภักดี. 8 มกราคม 2546 กล่าวว่า “ปัญหาสุขภาพจิต เป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคมการเมือง ค่านิยมและวัฒนธรรม นักเรียนที่เป็นเด็กและเยาวชนจำนวนมากตกเป็นทาสยาเสพติดอย่างรู้เท่าไม่ถึงการณ์ จากข้อมูลข่าวสารทราบว่าแหล่งผลิตใหญ่อยู่บริเวณชายแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้านซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ยาเสพติดเข้าสู่ประเทศไทยได้โดยง่าย”

จากการสัมภาษณ์ อัทธ์ประเสริฐ คำ. 20 มกราคม 2546. กล่าวว่า “ครูควรจะสอดส่องดูแลนักเรียนกลุ่มที่สูบบุหรี่ให้มากเพราะนักเรียนกลุ่มที่สูบบุหรี่เป็นกลุ่มเสี่ยงที่จะเข้าไปเสพยาเสพติดได้ง่าย” และจากการสัมภาษณ์ พงษ์ศักดิ์ บิลลาเต๊ะ. 16 กุมภาพันธ์ 2546. กล่าวว่า “ผู้บริหารโรงเรียนควรมอบหมายให้ครูปฏิบัติงานตามความสามารถและความเหมาะสมกับงานและครูทุกคนต้องปฏิบัติงานเป็นทีมในการป้องกันปัญหาเสพยาเสพติดในโรงเรียนและโรงเรียนควรจะมีกฎระเบียบที่แข็งแรง ทุกวันต้องมีครูเวรหรือยามดูแลควบคุมคนนอกเข้าออกในบริเวณโรงเรียนและห้ามนักเรียนออกนอกบริเวณโรงเรียนก่อนได้รับอนุญาตจากครู”

จากการสัมภาษณ์ สุชาติ เขื่อนสุวรรณ. 22 มกราคม 2546. กล่าวว่า “การป้องกันปัญหาเสพยาเสพติดควรจะเริ่มจากครอบครัวก่อนเป็นอันดับแรกคือการมีบรรยากาศความรักความอบอุ่นในครอบครัว จะทำให้เด็กมีพื้นฐานทางอารมณ์และสุขภาพจิตดีและถ้าเด็กมีพื้นฐานดังกล่าวมาจากครอบครัวแล้ว เมื่อเด็กได้เข้ามาเรียนและได้รับการปลูกฝัง เรียนรู้คำสอนศาสนาอิสลามที่เกี่ยวข้องกับเสพยาเสพติดจากทางโรงเรียน โอกาสที่เด็กจะไม่เกี่ยวข้องกับเสพยาเสพติดและไม่ทำสิ่งผิดอื่นก็มีมากขึ้น”